

Novo uređenje upravnog spora prema Zakonu o upravnim sporovima

Kadić, Lucija

Graduate thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:700625>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
STUDIJSKI CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE
STRUČNI DIPLOMSKI STUDIJ JAVNA UPRAVA

Lucija Kadić

**NOVO UREĐENJE UPRAVNOG SPORA PREMA ZAKONU O
UPRAVNIM SPOROVIMA**

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Frane Staničić

Zagreb, rujan 2024.

Izjava o izvornosti

Ja, Lucija Kadić pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica diplomskog rada/završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Lucija Kadić, v.r.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. OPĆE ODREDBE	2
2.1. Temeljne odredbe	2
2.2. Nadležnost i sastav suda	3
2.3. Stranke u upravnom sporu	5
3. PRVOSTUPANJSKI UPRAVNI SPOR	10
3.1. Podnošenje tužbe	10
3.2. Postupanje suda po tužbi	13
3.3. Dokazi i izvođenje dokaza	14
3.4. Rasprava	22
3.5. Radnje u upravnom sporu	25
3.6. Sudske odluke	28
4. PRAVNI LIJEKOVI	31
4.1. Žalba	31
4.2. Obnova spora	33
4.3. Zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke	33
5. TROŠKOVI UPRAVNOG SPORA	36
6. IZVRŠENJE SUDSKIH ODLUKA	38
7. OCJENA ZAKONITOSTI OPĆIH AKATA	39
8. POSEBAN NAČIN RJEŠAVANJA UPRAVNIH SPOROVA	40
9. POSEBNI DIO O NOVČANIM KAZNAMA	41
10. ZAKLJUČAK	42

SAŽETAK

U ovom radu prikazano je novo uređenje upravnog spora u Republici Hrvatskoj. Novi Zakon o upravnim sporovima stupio je na snagu 1. srpnja 2024. godine i donio važne promjene zbog kojih se i pristupilo donošenju novog zakona, a ne izmjenama i dopunama već postojećeg. Upravni spor jedan je od oblika sudske kontrole nad radom uprave te za cilj ima zaštitu pravnih interesa stranka koje u njemu sudjeluju. Za upravni spor nadležni su upravni sudovi u Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci te Visoki upravni sud kao drugostupanjsko tijelo. Glavni razlozi novog uređenja upravnog spora su njegovo osuvremenjivanje i ubrzanje postupaka, a strankama se nastoji pružiti veća izvjesnost i pravna zaštita njihovih prava.

Ključne riječi: upravni spor, tužba, stranke, upravni sud, žalba, sudske odluke

SUMMARY

This paper presents the new regulation of administrative disputes in Croatia. The new Law on administrative disputes entered into force on July 1, 2024 and it brings important changes, which led to the adoption of a new law, rather than amendments to the already existing one. An administrative dispute is one of the forms of judicial control over the work of administration and its goal is to protect the legal interests of the parties participating in it. The administrative courts in Zagreb, Osijek, Split and Rijeka and the High Administrative Court as a second-instance body are responsible for administrative disputes. The main reason for the new arrangement of the administrative disputes are its modernization and acceleration of procedures, and the parties are trying to be provided with greater certainty and legal protection of their rights.

Key words: administrative dispute, lawsuit, parties, administrative court, appeal, court decisions

1. UVOD

Upravni spor jedan je od ključnih oblika sudske kontrole nad radom uprave.¹ Iako veći dio kontrole rada javne uprave obavlja ona sama, vrlo je važno da postoji sustav kontrole koji se nalazi izvan uprave i koji će na objektivan i neovisan način ocijeniti njezin rad.² Iz tog je razloga uveden institut upravnog spora kako bi svi oni koji smatraju da im je uprava svojim djelovanjem povrijedila neko temeljno pravo ili interes mogli ishoditi pravnu zaštitu.³ Predmet ovog rada je novi Zakon o upravnim sporovima⁴ (u nastavku: ZUS) koji je objavljen u Narodnim novinama te je na snagu stupio 1. srpnja 2024. godine. Tada je prestao važiti Zakon o upravnim sporovima „Narodne novine“ br. 20/10., 143/12., 152/14., 94/16., 29/17., 110/21 (u nastavku: stari ZUS), ali će se svi pokrenuti upravni sporovi, u kojima je glavna rasprava bila dovršena do 1. srpnja 2024., dovršiti prema odredbama starog ZUS-a.⁵ U Konačnom prijedlogu ZUS-a⁶ navedeni su razlozi zbog kojih se pristupilo donošenju ZUS-a, a neki od njih su: ubrzanje i osuvremenjivanje upravnog spora, smanjenje opterećenja Visokog upravnog suda Republike Hrvatske (u nastavku: VUS), uvođenje mogućnosti prvostupanjskih sudova da odlučuju u vijeću, promjene u vezi oglednog spora, promjene kod izvršenja odluka te uvođenje apsolutno bitnih povreda postupka upravnog suda. Iako se temeljni pristup uređenju upravnog spora nije mijenjao, pojedini instituti su ipak izmijenjeni te su uvedeni i neki novi. Promjene koje donosi ZUS nisu ni važnošću ni opsegom male pa se stoga i pristupilo donošenju novog zakona umjesto izmjena i dopuna postojećeg.⁷ Struktura ovoga rada prati ZUS po glavama te uključuje analizu ZUS-a, a posebni naglasak biti će na važnim promjenama koje su uvedene u pravno uređenje upravnog spora.

¹ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., Komentar Zakona o upravnim sporovima, Narodne novine, Zagreb, 2017., str. 4.

² Ibid., str 5.

³ Ibid.

⁴ Zakon o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 36/24.

⁵ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 1. epizoda (uvodne napomene, sastav suda i izdvojena mišljenja, izuzeće), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-1-epizoda-uvodne-napomene-sastav-suda-i-izdvojena-misljenja-izuzece-59387>, 12. lipnja 2024.

⁶ Konačni prijedlog Zakona o upravnim sporovima, drugo čitanje, P.Z.br. 623, dostupno na: <https://www.sabor.hr/hr/konacni-prijedlog-zakona-o-upravnim-sporovima-drugo-citanje-pz-br-623-predlagateljica-vlada>, 12. lipnja 2024.

⁷ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 1. epizoda (uvodne napomene, sastav suda i izdvojena mišljenja, izuzeće), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-1-epizoda-uvodne-napomene-sastav-suda-i-izdvojena-misljenja-izuzece-59387>, 12. lipnja 2024.

2. OPĆE ODREDBE

2.1. Temeljne odredbe

Temeljne odredbe instituta upravnog spora ostale su iste u odnosu na stari ZUS. Sukladno pravilima nomotehnike, na početku ZUS-a navedena je definicija predmeta i cilj ZUS-a, predmet upravnog spora kao i iznimke od vođenja upravnog spora koje su ostale nepromijenjene.⁸ Kako je sadržano u članku 2. ZUS-a, cilj je ZUS-a dvostruke naravi. S jedne strane tu je zaštita objektivne zakonitosti to jest objektivnog pravnog poretka, dok se s druge strane štite subjektivna prava građana odnosno stranaka kojima je neko pravo povrijeđeno postupanjem javnopravnih tijela.⁹ U člancima 5.-11. ZUS-a pobrojana su i objašnjena načela upravnog spora: načelo zakonitosti, izjašnjavanja stranke, usmene rasprave, učinkovitosti, pomoći neukoj stranci, obveznosti sudskih odluka te službene uporabe jezika i pisma. U članku 5. ZUS-a koji glasi: „U upravnom sporu sud odlučuje na temelju Ustava, pravne stečevine Europske unije, međunarodnih ugovora, zakona i drugih važećih izvora prava.“ vidljiva je prva novina u odnosu na stari ZUS. Naime, Hrvatska se pristupanjem Europskoj uniji (u nastavku: EU) obvezala preuzeti pravnu stečevinu EU u nacionalni pravni poredak te ju početi primjenjivati. Iz tog je razloga u članku 5. ZUS-a¹⁰ izrijekom određeno da suci u upravnim sporovima odluke donose i na temelju pravne stečevine EU, a ne samo Ustava Republike Hrvatske¹¹ i ostalih pravnih propisa koji su na snazi. Također, time je odredba članka 5. ZUS-a usklađena sa člankom 115. Ustava Republike Hrvatske kao i člankom 5. Zakona o sudovima¹². Nadalje, novina ZUS-a vidljiva je i u članku 8. koji definira načelo učinkovitosti. Njime je propisano kako je sud obavezan postupak upravnog spora „provesti brzo i bez odugovlačenja, uz izbjegavanje nepotrebnih radnji i troškova, onemogućit će zlouporabu prava stranaka i drugih sudionika u sporu te će odluku donijeti u razumnom roku.“¹³ Svaka stranka i sudionik upravnog spora ima određena procesna sredstva koja može koristiti u upravnom sporu. Nažalost, pojedine stranke ili drugi sudionici spora mogu nastojati iskoristiti svoja prava kako

⁸ Čl. 4. ZUS

⁹ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str 31.

¹⁰ Čl. 5. ZUS-a glasi: „U upravnom sporu sud odlučuje na temelju Ustava, pravne stečevine Europske unije, međunarodnih ugovora, zakona i drugih važećih izvora prava.“

¹¹ Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14.

¹² Zakon o sudovima, Narodne novine, br. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22 i 16/23, 155/23.

¹³ Čl. 8. ZUS

bi odugovlačili spor i time za sebe ostvarili određeni interes (primjerice odgodu izvršenja rješenja) pa je stoga na sudu da poduzme postupke koji će onemogućiti zlouporabu prava i odugovlačenje postupka.¹⁴ Razumni rok za donošenje odluke nije važan dio samo hrvatskog pravnog sustava, već i šireg europskog prava na pravično suđenje.¹⁵ Članku 8. ZUS-a dodan je stavak 2. koji naglašava važnost obrazloženja od strane predlagatelja kada se posebnim zakonom definiraju rokovi za rješavanje upravnih sporova. Ta je dopuna ZUS-a bila potrebna iz razloga što su pojedini supsidijarni zakoni propisivali kratke rokove kod donošenja odluka upravnog spora i hitnost određenih upravnih sporova u odnosu na neke druge, a takva hitnost ničim nije bila opravdana.¹⁶

2.2. Nadležnost i sastav suda

Druga glava ZUS-a donosi značajnije novine u odnosu na stari ZUS. U članku 12. ZUS-a navodi se nadležnost sudova koji odlučuju u upravnom sporu. Naime, još je ZUS-om iz 2010.¹⁷ uveden novi sustav upravnog sudovanja. Do tada je u upravnim sporovima odlučivao samo Upravni sud Republike Hrvatske, a donošenjem ZUS-a 2010. godine ustanovljena su četiri upravna suda (u Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci) koja djeluju kao prvostupanjski sudovi, dok je kao drugostupanjsko tijelo ustanovljen Visoki upravni sud Republike Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu.¹⁸ Takva je organizacija upravnog sudovanja na snazi i danas, a nadležnost je upravnih sudova određena prema predmetu upravnog spora. Sukladno tome, upravni sudovi odlučuju o: tužbama protiv pojedinačnih odluka javnopravnih tijela, o tužbama protiv postupanja javnopravnih tijela, o tužbama zbog propuštanja donošenja pojedinačne odluke ili postupanja javnopravnog tijela u zakonom propisanom roku, o tužbama protiv upravnih ugovora i izvršavanja upravnih ugovora te u drugim zakonom propisanim slučajevima.¹⁹ VUS odlučuje o žalbama protiv presuda upravnih sudova i rješenja upravnih sudova protiv kojih je dopuštena žalba, o zakonitosti općih akata, o sukobu nadležnosti između upravnih sudova i u

¹⁴ Đerđa, D., Šikić, M., Komentar Zakona o upravnim sporovima, Novi informator, Zagreb, 2012., str. 110

¹⁵ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 54

¹⁶ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 1. epizoda (uvodne napomene, sastav suda i izdvojena mišljenja, izuzeće), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-1-epizoda-uvodne-napomene-sastav-suda-i-izdvojena-misljenja-izuzece-59387>, 15. lipnja 2024.

¹⁷ Zakon o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 20/10.

¹⁸ Roštaš-Beroš, L., Dileme u primjeni novog Zakona o upravnim sporovima, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 50, 2/2013, str. 473

¹⁹ Čl. 12 st. 2 ZUS

drugim zakonom propisanim slučajevima.²⁰ Novina je stavak 4. koji je dodan u članku 12., a odnosi se na dužnost predlagatelja da detaljno obrazloži razloge za rješavanje upravnog spora u slučajevima u kojima je posebnim zakonom propisana nadležnost od strane VUS-a.

Odredbe koje se odnose na teritorijalnu raspodjelu područja djelovanja upravnih sudova nisu se značajno mijenjale. Jedina novost u vezi mjesne nadležnosti je dopunjeni članak 13. i to na način da je dodan stavak 9. kojim se ne dopušta propisivanje mjesne nadležnosti pojedinim drugim zakonom koji nije ZUS. Ova je dopuna posebice važna za Upravni sud u Zagrebu koji je često bio pretrpan i pod opterećenjem u odnosu na druge upravne sudove iz razloga što mu je bila propisana isključiva nadležnost za odlučivanje u pojedinim predmetima.²¹

Prva veća promjena ZUS-a vidljiva je u odredbi koja se odnosi na sastav suda. ZUS u članku 14. propisuje kako u upravnim sporovima odlučuje „sudac kojemu je predmet dodijeljen u rad.“ Novina je stavak 2. kojim se propisuje mogućnost donošenja odluka u tročlanom vijeću i to u slučajevima u kojima sudac zadužen za predmet ocijeni da je to potrebno radi složenosti predmeta upravnog spora.²² Vijeće čine predsjednik (sudac koji je zadužen za predmet) i dva člana (dva suca).²³ Učestalost formiranja vijeća ovisit će prvenstveno o međusobnom dogovoru sudaca, a problem bi mogao nastati ako će suci više vremena posvećivati radu u vijećima nego rješavanju onih upravnih sporova koji su im dodijeljeni u rad.

Što se tiče nadležnosti VUS-a, ona je ostala nepromijenjena. O zakonitosti općih akata VUS odlučuje u vijeću koje čini pet sudaca, a u svim ostalim slučajevima odluke donosi tročlano vijeće.²⁴

Nadalje, u članku 15. ZUS razmatra razloge koji u određenim situacijama dovode do potrebe za izuzećem suca upravnog suda. Nepristrano i objektivno odlučivanje u upravnim sporovima temelj je načela zakonitosti, a kako se objektivnost suca koji donosi odluku ne bi morala dovesti u pitanje, uveden je institut izuzeća.²⁵ Razlozi koji dovode do izuzeća suca taksativno su navedeni u stavku 1. članka 15. ZUS-a. Sudac u određenom upravnom sporu ne smije suditi ukoliko: „1. je sam stranka, zakonski zastupnik ili opunomoćenik stranke ili ako je sa strankom u odnosu suovlaštenika ili suobveznika“, „2. ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili

²⁰ Čl. 12 st. 3 ZUS

²¹ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 1. epizoda (uvodne napomene, sastav suda i izdvojena mišljenja, izuzeće), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-1-epizoda-uvodne-napomene-sastav-suda-i-izdvojena-misljenja-izuzece-59387>, 24. lipnja 2024.

²² Čl. 14. st. 2 ZUS

²³ Čl. 14. st. 3 ZUS

²⁴ Čl. 14. st. 4 ZUS

²⁵ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 69

opunomoćenik stranke srođnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stupnja, a u pobočnoj do četvrtog stupnja, ili mu je braćni drug, izvanbraćni drug, životni partner, neformalni životni partner ili srođnik po tazbini do drugog stupnja, bez obzira na to je li brak prestao ili nije“, „3. ako je skrbnik, posvojitelj ili posvojenik stranke, njezina zakonskog zastupnika ili opunomoćenika“, „4. je u istom predmetu sudjelovao u donošenju odluke u upravnom postupku ili prvostupanjskom upravnom sporu“, „5. ako postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristranost.“²⁶ Novi je ZUS proširio razloge za izuzeće i u slučaju formalnog ili neformalnog životnog partnera²⁷, a ne samo ako je riječ o braćnom ili izvanbraćnom drugu. Ostale odredbe instituta izuzeća su ostale iste, jedino su razlozi kada izuzeće nije dopušteno navedeni u zasebnom članku koji je dopunjen stavkom 2., a kojim se omogućuje sucima ili vijeću da odbace nedopušteni ili nepravodobni zahtjev za izuzećem.²⁸ Sudska praksa je pokazala da pojedinci često znaju zloupotrijebiti mogućnost izuzeća suca pa je stoga uvedena ovlast odbacivanja zahtjeva.

2.3. Stranke u upravnom sporu

U upravnom sporu uvijek se nalaze dvije suprotstavljene strane. Članak 17. ZUS-a propisuje da su stranke upravnog spora tužitelj, tuženik i zainteresirana osoba. Tužitelj je uvijek ona stranka (fizička ili pravna osoba) kojoj je neko pravo ili pravni interes povrijeđen postupanjem ili propuštanjem donošenja pojedinačne odluke od strane javnopravnog tijela.²⁹ Članak 18. ZUS-a navodi da tužitelj može biti i osoba bez pravne osobnosti ili skupina osoba kojoj je javnopravno tijelo povrijedilo neko pravo ili pravni interes kao i javnopravno tijelo koje je na neki način sudjelovalo „u donošenju odluke, postupanju ili sklapanju upravnog ugovora“ te državno tijelo koje je za to zakonom ovlašteno. S druge strane, tuženik je uvijek neko „javnopravno tijelo koje je donijelo ili propustilo donijeti pojedinačnu odluku, postupilo ili propustilo postupiti odnosno koje je stranka upravnog ugovora“.³⁰ Uz tužitelja i tuženika koji su obvezni sudionici upravnog spora, strankom upravnog spora smatra se i zainteresirana osoba.³¹ Zakonodavac smatra kako je to svaka osoba koja ima pravne i stvarne veze sa predmetom određenog upravnog spora. Ona može sudjelovati u onom upravnom sporu u kojem

²⁶ Čl. 15. st. 1 ZUS

²⁷ Čl. 2. i čl. 3. st.1. Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola, Narodne novine, br. 92/14, 98/19.

²⁸ Čl. 16. st. 2. ZUS

²⁹ Čl. 18. st. 1. ZUS

³⁰ Čl. 19. ZUS

³¹ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 71

bi joj „poništavanje, izmjena ili donošenje pojedinačne odluke, postupanje ili propuštanje postupanja javnopravnog tijela odnosno sklapanje, raskid ili izvršavanje upravnog ugovora povrijedilo njezino pravo ili pravni interes.“³²

Tužitelj i zainteresirana osoba radnje u sporu poduzimaju prvenstveno samostalno pod uvjetom da su potpuno poslovno sposobni ili u granicama poslovne sposobnosti.³³ Ukoliko ti uvjeti nisu ispunjeni, radnje u upravnom sporu za njih mogu poduzimati osobe ovlaštene za zastupanje kao i zajednički predstavnik i zajednički opunomoćenik skupine osoba koji moraju priložiti dokument kojim dokazuju da su ovlaštene zastupati stranku.³⁴ Kod tuženika je situacija malo drugačija. Kako propisuje članak 21. stavci 3. i 4. ZUS-a: „Za tuženika radnje u sporu može poduzimati službena osoba javnopravnog tijela koja je donijela ili propustila donijeti odluku, postupila ili propustila postupiti odnosno službena osoba javnopravnog tijela čija je odluka potvrđena osporavanom odlukom te druga osoba određena propisima o unutarnjem ustrojstvu javnopravnog tijela. Za poduzimanje radnji u sporu čelnik javnopravnog tijela može ovlastiti drugu službenu osobu tog tijela. Tijela državne uprave i druga državna tijela po punomoći čelnika može zastupati državno odvjetništvo. Kada je Vlada Republike Hrvatske tuženik u upravnom sporu, za poduzimanje radnji u sporu može ovlastiti službenu osobu pojedinog ministarstva ili drugog tijela državne uprave iz čijeg je djelokruga predmet upravnog spora, u skladu sa stavkom 3. ovoga članka.“ Iz navedenog je vidljivo kako ZUS izričito navodi tko sve može poduzimati radnje u upravnom sporu u ime tuženika. Također, vidljivo je da ZUS ne spominje odvjetnike kao one koji mogu zastupati tuženika.³⁵

Velika promjena ZUS-a vidljiva je u člancima 22. – 37. Naime, stari je ZUS propisivao supsidijarnu primjenu Zakona o parničnom postupku³⁶ u pojedinim pitanjima upravnog spora kao što su zastupanje, opunomoćivanje, dokazi i punomoć.³⁷ Novi ZUS donosi odredbe u kojima detaljno razrađuje pitanja zakonskih zastupnika, postupovne sposobnosti, opunomoćenika i punomoći te stoga ukida supsidijarnu primjenu Zakona o parničnom postupku. U članku 22. ZUS-a propisano je da, ako tužitelj ili zainteresirana osoba koja sudjeluje u sporu nemaju postupovnu sposobnost, zastupat će ih zakonski zastupnik koji je

³² Čl. 20. st 1. ZUS

³³ Čl. 21. st. 1 ZUS

³⁴ Čl. 21. st. 2. ZUS

³⁵ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 80

³⁶ Zakon o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22 i 155/23.

³⁷ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 1. epizoda (uvodne napomene, sastav suda i izdvojena mišljenja, izuzeće), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-1-epizoda-uvodne-napomene-sstav-suda-i-izdvojena-misljenja-izuzece-59387>, 24. lipnja 2024.

određen temeljem zakona ili akta tijela koje je nadležno za postupanje. Zakonski zastupnik u pravilu može poduzimati sve radnje u upravnom sporu, a ako mu je za određenu radnju potrebno posebno ovlaštenje, mora ga pribaviti i priložiti pred sudom.³⁸ Također, ako sud to zahtjeva, zakonski je zastupnik dužan dokazati svoju osnovu za zastupanje u svojstvu zakonskog zastupnika, a ako u zastupanje ne ulaže dovoljno truda, sud može naložiti određivanje drugog zakonskog zastupnika.³⁹ Upravni sud će u tijeku postupka po službenoj dužnosti paziti na postupovnu sposobnost stranke kao i na ovlast za zastupanje od strane zakonskog zastupnika.⁴⁰ Upravni sudovi u svome radu surađuju s tijelom nadležnim za socijalnu skrb te u situacijama gdje stranka nema zakonskog zastupnika ili ako on nema potrebno ovlaštenje, koriste mjere koje su potrebne za pravilno zastupanje postupovno nesposobne stranke te za te mjere mogu odrediti poseban rok.⁴¹ Sve dok stranka nema ovlaštenog zastupnika, upravni sud može poduzimati samo one radnje čija bi odgoda dovela do štetnih posljedica za stranku.⁴² Uz zakonskog zastupnika, ZUS propisuje kako u svojstvu opunomoćenika tužitelja i zainteresiranu osobu mogu zastupati i: „odvjetnik, osoba koja je s njom u radnom odnosu, ako je potpuno poslovno sposobna, krvni srodnik u ravnoj lozi, brat, sestra, bračni drug, izvanbračni drug, životni partner, neformalni životni partner – ako je potpuno poslovno sposoban, ako zakonom nije drukčije određeno.“⁴³ U svojstvu opunomoćenika može se naći i osoba u radnom odnosu sindikata ili udruge sindikata kada je to potrebno radi zaštite službeničkih prava službenika i namještenika.⁴⁴ Sud će svakoj osobi koja ne može biti opunomoćenik sukladno odredbama ZUS-a, rješenjem uskratiti mogućnost zastupanja stranke, a ako utvrdi da osoba (osim odvjetnika) nije sposobna za tu dužnost, o tome će obavijestiti stranku kako ne bi došlo do neželjenih posljedica.⁴⁵ Iako je opunomoćenik ovlašten poduzimati radnje u sporu u ime stranke pa tako i davati izjave u vezi slučaja, stranci je omogućeno, u slučajevima u kojima smatra izjavu opunomoćenika krivom ili pogrešnom, da izjavu izmijeni ili opozove.⁴⁶ Opunomoćenik u ime stranke može poduzimati sve ili samo određene radnje u sporu, ovisno o opsegu punomoći koje mu je stranka odredila.⁴⁷ ZUS nadalje u člancima 30. i 31. detaljno razrađuje ovlasti odvjetnika kao opunomoćenika. U članku 30. stavku 1. ZUS-a pobrojane su sve radnje koje

³⁸ Čl. 23. st.1. i 2. ZUS

³⁹ Čl. 23. st. 2. i 3. ZUS

⁴⁰ Čl. 24. ZUS

⁴¹ Čl. 25. st. 1. i 2. ZUS

⁴² Čl. 25. st. 3 ZUS

⁴³ Čl. 26. st. 1. ZUS

⁴⁴ Čl. 26. st. 2 ZUS

⁴⁵ Čl. 27. st. 1. i 2. ZUS

⁴⁶ Čl. 28. st. 1. ZUS

⁴⁷ Čl. 29. st. 1. i 2. ZUS

odvjetnik može obavljati u ime stranke: od podnošenja tužbe, povlačenja tužbe, priznavanja tužbenog zahtjeva, zaključenja nagodbe, podnošenja, odricanja ili odustajanja od pravnog lijeka, zahtjeva za rješenjem o odgovornom učinku tužbe i privremene mjere, podnošenja zahtjeva za izvršenje i poduzimanja svih radnji u vezi s tim zahtjevom sve do primanja dosuđenih troškova protivne stranke i davanja punomoći drugom odvjetniku za poduzimanje određenih radnji u upravnom sporu. Važno je napomenuti kako navedeno odvjetnik može obavljati jedino u slučaju kada stranka nije navela koja mu točno ovlaštenja za zastupanje temeljem punomoći daje jer će u tom slučaju odvjetnik moći postupati samo u skladu s danim ovlastima.⁴⁸ Isto tako, odvjetnik može samo temeljem posebne punomoći podnijeti prijedlog za obnovu spora, zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke za koju je protekao rok od šest mjeseci i više te zahtjev za izvršenje presude.⁴⁹ Sukladno članku 31. stavcima 1. i 2. ZUS-a, kada je odvjetniku na neki rok obustavljeno pravo obavljanja struke, odvjetnika u zastupanju može zamijeniti privremeni zamjenik koji ima sva prava zastupanja kao i odvjetnik stranke, ali je dužan podnijeti rješenje o postavljanju za privremenog zamjenika nadležnom sudu. U slučaju da odvjetnik prestane s obavljanjem odvjetništva, člankom 31. stavkom 3. i 4. ZUS-a propisano je da je stranku dužan preuzeti i zastupati njegov odvjetnički ured i to na najdulje šest mjeseci te je ured dužan o tome obavijestiti prvenstveno stranku koju preuzima kao i nadležni sud. Iako u većini sporova stranke zastupaju odvjetnici, postoje slučajevi u kojim je zastupnik neka druga osoba. U članku 32. ZUS posebno određuje u kojem opsegu stranku može zastupati osoba koja nije odvjetnik te navodi koje su to situacije koje dovode do potrebe za izričitim ovlaštenjem stranke.

Što se tiče oblika punomoći, stranka punomoć izdaje u pismenom obliku ili usmeno na zapisnik, a u posebnim slučajevima poput nepismenosti stranke ili nemogućnosti potpisa, ZUS kao mogućnost ostavlja i otisak kažiprsta.⁵⁰ Sud također može zahtijevati ovjerenu punomoć ukoliko sumnja u istinitost dostavljene punomoći.⁵¹ Svaki opunomoćenik sudu mora podnijeti valjanu punomoć kako bi mogao obavljati radnje u sporu, a ukoliko to ne učini ZUS u članku 34. navodi do kojih sve posljedica može doći. Sud će čak dopustiti i naknadno podnošenje punomoći, ali ako rok koji odredi za to istekne, posljedice mogu biti odgađanje donošenja odluke, ne uzimanje u obzir radnji koje poduzme osoba bez podnesene punomoći te odbacivanje tužbe kada punomoć nije podnesena uz tužbu.⁵² Dužnost je suda paziti da je opunomoćenik

⁴⁸ Čl. 30. st. 1. ZUS

⁴⁹ Čl. 30. st. 2. ZUS

⁵⁰ Čl. 33. st. 1. i 2. ZUS

⁵¹ Čl. 33. st. 3. ZUS

⁵² Čl. 34. st. 1., 2. i 4. ZUS

ovlašten zastupati stranku, a kada utvrdi suprotno od toga, poništiti radnje koje je neovlašteni opunomoćenik poduzeo.⁵³ Stranka u bilo kojem trenutku ima pravo opozvati danu punomoć, a isto tako opunomoćenik može otkazati punomoć koju je dao stranci, ali mu je dužnost još mjesec dana od davanja otkaza obavljati radnje za stranku.⁵⁴ Opoziv ili otkaz punomoći vrijede od trenutka obavještanja suda i stranke pa je u oba slučaja dužnost stranke i opunomoćenika da obavijeste nadležni sud pisanim putem ili usmeno na zapisnik.⁵⁵ U praksi se može dogoditi situacija da tužitelj ili zainteresirana osoba izgube postupovnu sposobnost odnosno da njihov zakonski zastupnik umre, izgubi poslovnu sposobnost ili ga se razriješi te dužnosti te je tada opunomoćenik koji je imao ovlaštenje obavljati sve radnje u sporu ovlašten nastaviti poduzimati te radnje dok mu novi zakonski zastupnik stranke ne opozove punomoć.⁵⁶ Kada opunomoćenik nije odvjetnik nego neka druga osoba, a dogodi se situacija prestanka postupovne sposobnosti stranke odnosno ako zakonski zastupnik stranke umre, izgubi poslovnu sposobnost ili ga se razriješi dužnosti, ovlaštenja opunomoćenika uvijek će prestati važiti.⁵⁷ Što se tiče prestanka punomoći, ZUS u članku 37. st. 1. i 2. navodi razloge za prestanak punomoći, a to su: smrt fizičke osobe, prestanak postojanja pravne osobe i otvaranje stečajnog postupka kod slučajeva stečaja punomoći izdane od strane stečajnog dužnika. ZUS predviđa i iznimku te navodi kako je opunomoćenik „dužan još mjesec dana obavljati radnje u sporu ako je potrebno od stranke otkloniti štetu.“⁵⁸

⁵³ Čl. 34. st. 3. ZUS

⁵⁴ Čl. 35. st. 1. i 4. ZUS

⁵⁵ Čl. 35. st. 2. i 3. ZUS

⁵⁶ Čl. 36. st. 1. ZUS

⁵⁷ Čl. 36. st. 2. ZUS

⁵⁸ Čl. 37. st. 3. ZUS

3. PRVOSTUPANJSKI UPRAVNI SPOR

3.1. Podnošenje tužbe

Upravni spor započinje podnošenjem tužbe od strane tužitelja.⁵⁹ Upravni sud ne može pokrenuti spor po službenoj dužnosti, već je stranka ta koja čini prvu radnju u upravnom sporu upravo podnošenjem tužbe.⁶⁰ Važno je naglasiti kako se upravni spor „može pokrenuti nakon što je iscrpljena svaka druga zakonom propisana pravna zaštita.“⁶¹ U članku 38. stavku 2. ZUS-a navedeni su razlozi zbog kojih se tužba može podnijeti. Tužitelj tako može zahtijevati da se pojedinačna odluka poništi ili oglasi ništavom, da se donese pojedinačna odluka koja u propisanom roku nije donesena, da tuženik postupi u skladu s propisima ili u skladu s pojedinačnom odlukom koju je obvezan izvršiti te da se upravni ugovor oglasi ništavnim ili da se izvrši obveza iz upravnog ugovora.⁶² U pojedinim slučajevima tužitelj „može zahtijevati i da sud odluči o pravu, obvezi ili pravnom interesu stranke“, a uz glavni se zahtjev „može zahtijevati povrat stvari i naknada štete koju je počinio tuženik.“⁶³ Člankom 38. stavkom 6. ZUS-a još je propisano kako se smatra da je spor pokrenut onaj dan kada je tužba predana sudu.

Sadržaj tužbe nije se mijenjao u odnosu na stari ZUS. Tužba ima svoju formu te mora sadržavati sve ono što je potrebno da bi upravni sud po njoj mogao postupiti, a to uključuje: „naziv suda kojem se podnosi, osobno ime odnosno naziv, osobni identifikacijski broj i adresu tužitelja, naziv i osobni identifikacijski broj tuženika, oznaku osporavane pojedinačne odluke ili upravnog ugovora odnosno opis postupanja ili obveze izvršenje kojih se zahtijeva, tužbeni zahtjev, opseg osporavanja pojedinačne odluke, postupanja ili upravnog ugovora, razloge za pokretanje spora glede glavne stvari i sporednih traženja, činjenice i dokaze na kojima tužitelj temelji tužbeni zahtjev, potpis tužitelja.“⁶⁴ Stavkom 2. članka 39. ZUS-a predviđena je mogućnost tužitelja da u sporu zahtjeva povrat stvari ili naknadu štete koji će u tom slučaju predstavljati sporedni zahtjev, ali moraju biti sadržani u tužbi. Tužitelj kojemu u Republici Hrvatskoj nije odobreno prebivalište, boravište ili sjedište, dužan je odrediti opunomoćenika odnosno opunomoćenika koji će za njega zaprimati pismena te sudu dostaviti valjanu

⁵⁹ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 87.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Čl. 38. st. 5. ZUS

⁶² Čl. 38. st. 2. ZUS

⁶³ Čl. 38. st. 3. i 4. ZUS

⁶⁴ Čl. 39. st. 1. ZUS

punomoć.⁶⁵ ZUS dodatno u članku 39. stavcima 4. i 5. zahtjeva da se osporena pojedinačna odluka, upravni ugovor i dokaz o postupanju prilože uz izvornik ili presliku kao i da se prijepis tužbe i prilozi podnose za tuženika i svaku zainteresiranu osobu ukoliko ih više sudjeluje u sporu.

Nadalje, člankom 40. stavkom 1. ZUS-a propisano je da je rok za podnošenje tužbe 30 dana od dana kada je stranci dostavljena osporena pojedinačna odluka ili odluka o prigovoru na osporeno postupanje. Važno je ovdje napomenuti kako se u upravnom sporu rokovi računaju na dane i da rok od 30 dana ne znači isto što i mjesec dana.⁶⁶ Isto tako, rok za podnošenje tužbe je prekluzivni rok što znači da, ako stranka propusti podnijeti tužbu u zakonski propisanom roku, gubi pravo naknadno podnijeti tužbu.⁶⁷ Kada se upravni spor pokreće „zbog propuštanja donošenja pojedinačne odluke ili propuštanja postupanja u propisanom roku tužba se sudu podnosi najranije osam dana nakon isteka propisanog roka.“⁶⁸ Promjena je uvedena u članak 40. stavak 3. ZUS-a koji propisuje kako stranka ima rok od 90 dana za podnijeti tužbu ako joj osporavana odluka nije dostavljena sukladno propisanim pravilima kojima se uređuje dostava. U starom ZUS-u postojao je i objektivni rok od pet godina za podnošenje tužbe u navedenoj situaciji, ali je on ukinut novim ZUS-om iz razloga što je bio vrlo neprecizno određen, a time i neprimjenjiv.⁶⁹ Da bi odredba bila primjenjiva, potrebno ju je jasno i precizno definirati, a rok za podnošenje radnje u upravnom sporu ne smije biti vezan za dostavu akta nekoj od stranaka.⁷⁰ Također je dodana odredba kojom se obvezuje tužitelja da u tužbi „učini vjerojatnim i da navede dokaze kako je tužba podnesena u subjektivnom roku od 90 dana od dana kada je stranka saznala ili je mogla saznati za odluku.“⁷¹ Rok od 30 dana neće vrijediti u slučajevima kada je u uputi o pravnom lijeku pojedinačne odluke propisan dulji rok za podnošenje tužbe jer je tada stranka u mogućnosti podnijeti tužbu u roku navedenom u uputi o pravnom lijeku.⁷² Ako se dogodi situacija da je u pojedinačnoj odluci navedeno kako stranka nema mogućnost podnošenja tužbe, a tužba je zapravo dopuštena, tada će stranci biti dopušteno podnijeti tužbu

⁶⁵ Čl. 39. st. 3. ZUS

⁶⁶ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 95

⁶⁷ Ibid., str. 96

⁶⁸ Čl. 40. st. 2. ZUS

⁶⁹ Britvić Vetma, Ofak, Staničić, Što donosi Nacrt prijedloga Zakona o upravnim sporovima? // Informator (Zagreb), 2023 (2023), 6813; 13-18.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 2. epizoda (preventivne mjere, tužbeni zahtjev), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-2-epizoda-preventivne-mjere-tuzbeni-zahtjev-59475>, 1. srpnja 2024.

⁷² Čl. 40. st. 4. ZUS

„u roku od 90 dana od dana kad je stranka saznala ili mogla saznati za mogućnost podnošenja tužbe.“⁷³

ZUS u članku 41. razlikuje nekoliko načina za predaju tužbe. Najčešće je to predaja sudu (usmeno ili na zapisnik) koji je nadležan za postupanje po tužbi i u tom slučaju tužbu zaprima ovlaštenu službenik.⁷⁴ Drugi način predaje tužbe je poštom preporučeno ili putem ovlaštenog pružatelja poštanskih usluga te će se tada dan predaje pošti smatrati danom predaje sudu.⁷⁵ Sukladno modernizaciji upravnog sudovanja, ZUS predviđa mogućnost dostave tužbe „u elektroničkom obliku putem informacijskog sustava“⁷⁶, ali takva tužba mora biti elektronički potpisana te se tada danom predaje tužbe smatra „dan kada je informacijski sustav potvrdio podnositelju primitak tužbe“.⁷⁷ Ako tužitelj preda tužbu nenadležnom tijelu te zbog toga nadležni sud zaprimi tužbu istekom roka, smatrat će se da je ona podnesena u roku.⁷⁸

Odredbe koje se odnose na odgodni učinak tužbe ostale su iste. Člankom 42. stavkom 1. propisano je kako tužba u pravilu nema odgodni učinak osim u slučaju kada je to propisano zakonom. Time se nastoji spriječiti zlouporaba pokretanja upravnog spora radi odgađanja izvršenja odluke.⁷⁹ Ipak, stavkom 2. članka 42. ZUS-a propisano je u kojim uvjetima je moguć odgodni učinak tužbe. „Sud može odlučiti da tužba ima odgodni učinak ako bi se izvršenjem pojedinačne odluke ili upravnog ugovora tužitelju nanijela šteta koja bi se teško mogla popraviti, ako zakonom nije propisano da žalba ne odgađa izvršenje pojedinačne odluke, a odgoda nije protivna javnom interesu.“⁸⁰ Novina u članku 42. ZUS-a su stavci 3., 4. i 5. koji propisuju mogućnost izdavanja privremenih mjera koje su bile uređene člankom 47. starog ZUS-a. Time su odgodni učinak tužbe i privremene mjere sada uređene u istom članku ponajprije zbog ujednačavanja pravne zaštite tih dvaju instituta. Stari je ZUS propisivao kako je potrebno dokazati tešku i nepopravljivu štetu za izdavanje privremene mjere dok se novim ZUS-om propisuju uvjeti koji kumulativno moraju biti ispunjeni: nužno je izdati privremenu mjeru zbog izbjegavanja štete koja bi bila teško popravljiva, privremena mjera se ne protivi javnom interesu te se njome ne nanosi veća šteta protivnoj stranci.⁸¹ Sud će o privremenoj mjeri i odgodnom učinku tužbe odlučiti rješenjem na koje je stranka ovlaštena izjaviti žalbu (za

⁷³ Čl. 40. st. 5. ZUS

⁷⁴ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 97

⁷⁵ Čl. 41. st. 2. ZUS

⁷⁶ Čl. 41. st. 1. ZUS

⁷⁷ Čl. 41. st. 3. ZUS

⁷⁸ Čl. 41. st. 4. ZUS

⁷⁹ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 99

⁸⁰ Čl. 42. st. 2. ZUS

⁸¹ Čl. 42. st. 3. ZUS

razliku od uređenja starim ZUS-om u kojem mogućnost podnošenja žalbe na rješenje o odgovornom učinku nije postojala), a odgovorni učinak i privremena mjera vrijedit će dok se pravomoćno ne okonča spor ili dok sud ne odluči drugačije.⁸²

3.2. Postupanje suda po tužbi

U članku 43. ZUS-a propisane su radnje koje sud poduzima kada zaprimi tužbu. Cilj je tih radnji da se utvrdi jesu li ispunjene temeljne pretpostavke za vođenje upravnog spora te hoće li se spor uopće voditi.⁸³ Kada sud zaprimi tužbu, ispitat će „nadležnost za postupanje po tužbi, urednost tužbe te postojanje pretpostavki za vođenje spora“.⁸⁴ Članak 44. ZUS-a propisuje način na koji upravni sud utvrđuje nadležnost za vođenje upravnog spora. Sud nije ovlašten odlučivati u sporu za koji nije stvarno i mjesno nadležan, a ocjenjivanje nadležnosti vrši na temelju podataka iz tužbe i ostalih činjenica koje su mu poznate.⁸⁵ Ako sud utvrdi nadležnost za postupanje nekog drugog suda, oglasit će se nenadležnim i ustupit će tužbu sudu koji je nadležan, a ako se tijekom spora okolnosti na kojima se temelji nadležnost suda promijene, sud će zadržati pravo na vođenje spora.⁸⁶ Sud će pozvati tužitelja da, ako tužba ne sadržava sve potrebne podatke ili je nerazumljiva, otkloni nedostatke, a kada tužitelj to ne učini, sud će donijeti rješenje kojim se tužba odbacuje kao neuredna.⁸⁷ ZUS također u članku 45. predviđa mogućnost žalbe na takvo rješenje.

Upravni sud odbacit će tužbu kada utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za vođenje upravnog spora odnosno kada utvrdi „1. da je tužba podnesena nepravodobno ili prijevremeno, 2. da se pojedinačnom odlukom, postupanjem ili upravnim ugovorom ne dira u pravo ili pravni interes tužitelja, 3. da protiv pojedinačne odluke, postupanja ili upravnog ugovora nije iskorišten redovit pravni lijek, 4. da je sudska zaštita osigurana izvan upravnog spora, 5. da već postoji pravomoćna odluka donesena u upravnom sporu u istoj stvari, 6. da je tužba podnesena protiv postupovne odluke, osim ako zakonom nije drukčije propisano, 7. da je tužba podnesena u stvari koja ne može biti predmet upravnog spora“.⁸⁸ Stranka protiv rješenja o odbacivanju tužbe

⁸² Čl. 42. st. 4., 5. i 6. ZUS

⁸³ Đerđa, D., Šikić, M. op.cit. (bilj. 14), str. 178

⁸⁴ Čl. 43. ZUS

⁸⁵ Čl. 44. st. 1. ZUS

⁸⁶ Čl. 44. st. 2. i 3. ZUS

⁸⁷ Čl. 45. st. 1. i 2. ZUS

⁸⁸ Čl. 46. st. 1. ZUS

može izjaviti žalbu.⁸⁹ Upravni sud odluku donosi „u granicama tužbenog zahtjeva, ali nije vezan razlozima tužbe“⁹⁰ te „na razloge ništavosti pojedinačne odluke i ništetnosti upravnog ugovora sud pazi po službenoj dužnosti“⁹¹. Novina ZUS-a je stavak 2. u članku 47. koji propisuje mogućnost suda da riješi stvar i onda kada tužitelj to nije izričito tražio. To znači da sudac može tužbu koja mu je upućena okvalificirati kao tužbu u sporu pune jurisdikcije⁹² ako smatra da će je time moći riješiti učinkovitije nego da ju okvalificira kao tužbu u sporu o zakonitosti⁹³. Ta je odredba uvedena zbog nedoumica u starom ZUS-u. Naime, člankom 31. starog ZUS-a bilo je propisano kako sud odluku donosi u granicama tužbenog zahtjeva što bi značilo da upravni sud odlučuje u skladu s onim što se od njega traži. S druge strane članak 58. starog ZUS-a propisivao je u stavku 1. obvezu meritornog odlučivanja. To je dovelo do pitanja može li sud sve sporove smatrati sporovima pune jurisdikcije te može li pretvarati sporove o zakonitosti u sporove pune jurisdikcije. Odgovor na to donio je upravo novi ZUS predviđanjem odredbe o rješavanju stvari kada tužitelj to nije izričito tražio te je time otklonjena dvojba oko ovlasti suda kod rješavanja upravnog spora.⁹⁴ Odredbe o dostavi tužbe sadržane su u članku 48. ZUS-a koji propisuje kako se tužba i svi prilozi dostavljaju tuženiku i zainteresiranim osobama koje imaju pravo na pisani odgovor na tužbu u roku koji odredi sud ovisno o okolnostima slučaja. Rok ne može biti kraći od 30 niti dulji od 60 dana, a odgovor na tužbu mora sadržavati sve dokaze kojima tuženik raspolaže kao i sve spise vezane uz predmet spora te se predaje sudu kao podnesak.⁹⁵

3.3. Dokazi i izvođenje dokaza

Iako se temeljni koncept dokazivanja činjenica važnih za rješavanje upravnog spora nije promijenio, uvedene su neke novine u odnosu na stari ZUS.⁹⁶ Nadležni sud ima slobodu ocjenjivati dokaze i utvrđivati činjenice koje su utvrđene u upravnom postupku i koje sam utvrdi, a važne su za zakonito donošenje odluke.⁹⁷ Također, stranke su ovlaštene predložiti

⁸⁹ Čl. 46. st. 2. ZUS

⁹⁰ Čl. 47. st. 1. ZUS

⁹¹ Čl. 47. st. 3. ZUS

⁹² Kod spora pune jurisdikcije cilj je da sud utvrdi, osnuje, izmijeni ili ukine neku pravnu situaciju, čime se sudu daje mogućnost da meritorno rješava samu stvar. Izvor: Hrvatska enciklopedija

⁹³ Spor o zakonitosti pokreće se i vodi sa svrhom da se ocijeni je li upravni akt zasnovan na zakonu ili nije. Izvor: Hrvatska enciklopedija

⁹⁴ Britvić Vetma, Ofak, Staničić, Što donosi Nacrt prijedloga Zakona o upravnim sporovima? // Informator (Zagreb), 2023 (2023), 6813; 13-18.

⁹⁵ Čl. 48. st. 2., 3. i 4. ZUS

⁹⁶ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 3. epizoda (dokazivanje u upravnome sporu), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-3-epizoda-dokazivanje-u-upravnome-sporu-59595>, 3. srpnja 2024.

⁹⁷ Čl. 49. st. 1., 2. i 3. ZUS

činjenice i dokaze koje treba utvrditi, ali ti prijedlozi ne obvezuju sud.⁹⁸ Dokazima se smatraju: „isprave, iskaz svjedoka, mišljenje i nalaz vještaka, očevid, saslušanje stranaka i druga dokazna sredstva“⁹⁹. Kao što je već ranije spomenuto u ovome radu, promjena ZUS-a vidljiva je u ukidanju supsidijarne primjene Zakona o parničnom postupku¹⁰⁰ čije su se odredbe o dokazivanju, sukladno starom ZUS-u, primjenjivale i u upravnom sporu. Prva novina vidljiva je u članku 50. ZUS-a stavcima 1. i 2. kojima je propisano kako sudovi imaju obvezu međusobno si pružati pravnu pomoć te ukoliko utvrde da nisu nadležni obaviti radnju koju su zamoljeni, moraju ustupiti molbu drugom javnopravnom tijelu. Stranke, s druge strane također imaju obveze glede tužbe. „Stranke su obvezne u tužbi i odgovoru na tužbu iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve, predložiti dokaze potrebne za njihovo utvrđivanje i izjasniti se o činjeničnim navodima i dokaznim prijedlozima drugih stranaka.“¹⁰¹ Dodatno, sud ih može tražiti da se izjasne o određenom pitanju vezanom za predlaganje dokaza i za to im odrediti rok, može ih tražiti i da dopune ili obrazlože podneske te da dostave isprave i ostale dokaze koji su važni za vođenje spora.¹⁰²

Novina su i članci 52. – 88. ZUS-a u kojima je detaljno uređeno dokazivanje. Tako ZUS u članku 52. propisuje koje činjenice ne treba dokazivati, a to su: činjenice koje stranka u tijeku postupka prizna, činjenice za koje zakon pretpostavlja da postoje te općepoznate činjenice. Sud slobodno ocjenjuje koje će činjenice uzeti u obzir na temelju ocjene dokaza, a ukoliko ne može utvrditi pojedinu činjenicu sa sigurnošću, primijenit će pravila o teretu dokazivanja.¹⁰³ Kako je ZUS-om uvedena mogućnost rješavanja sporova u vijeću, člankom 54. ZUS-a uređen je postupak izvođenja dokaza kada u sporovima rješava vijeće. Vijeće može zatražiti da se u pojedinim slučajevima dokazi izvode pred predsjednikom vijeća ili sucem, a zapisnici će se u tim situacijama pročitati na raspravi.¹⁰⁴ Kada je dokaz potrebno izvesti pred sucem, detaljno će se opisati stanje stvari i naznačiti okolnosti na koje treba posebno pripaziti.¹⁰⁵ Člankom 54. stavcima 3., 4. i 5. ZUS-a još je propisano kako stranke moraju biti obaviještene o ročištu na kojem će se dokazi izvesti pred predsjednikom vijeća ili sucem te kako predsjednik vijeća ili sudac imaju ista ovlaštenja kao i vijeće kada dokaze izvode na raspravi kao i ovlast izvođenja

⁹⁸ Čl. 49. st. 4. ZUS

⁹⁹ Čl. 49. st. 5. ZUS

¹⁰⁰ Zakon o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22 i 155/23.

¹⁰¹ Čl. 51. st. 1. ZUS

¹⁰² Čl. 51. st. 2. i 3. ZUS

¹⁰³ Čl. 53. st. 1. i 2. ZUS

¹⁰⁴ Čl. 54. st. 1. ZUS

¹⁰⁵ Čl. 54. st. 2. ZUS

drugih dokaza koje smatraju svrhovitima. Nadalje, zakonodavac u članku 55. ZUS-a propisuje mogućnost odgode izvođenja dokaza u situacijama kada ih se ne može izvesti u očekivanom roku ili ih je potrebno izvesti u inozemstvu, ali će za odgodu izvođenja propisati rok nakon kojeg će se provesti rasprava neovisno o izvedenom dokazu.

Najčešći dokaz kojim sudovi raspolažu su isprave. Javnom ispravom ZUS smatra ispravu izdanu od strane nadležnih sudova ili javnopravnih tijela kao i druge isprave koje su sukladno posebnim propisima izjednačene s javnim ispravama, a svrha je javnih isprava dokazati istinitost onoga što potvrđuje ili određuje.¹⁰⁶ Isto tako, ZUS-om je dopušteno dokazivanje neistinito utvrđenih činjenica u ispravi ili nepravilnosti sastavljanja isprave, a ako sud posumnja u njezinu autentičnost može tražiti izjašnjavanje tijela koje je ispravu izdalo.¹⁰⁷ Inozemnu javnu ispravu sud će smatrati jednako valjanom kao i domaću samo kada je propisano ovjerena i kada postoji uvjet uzajamnosti sa državom koja je takvu ispravu izdala.¹⁰⁸ Nadalje, ZUS u članku 58. stavcima 1. i 2. propisuje dužnost stranke da sama podnese ispravu koja je potrebna za dokaz njezinih navoda, a u slučaju da je isprava na stranom jeziku, potrebno je podnijeti i ovjereni prijevod. Ako se isprava koju je stranka dužna podnijeti nalazi u posjedu javnopravnog tijela odnosno fizičke ili pravne osobe koja ima javne ovlasti te zbog toga stranka ne može sama pribaviti ispravu, sud će na njezin prijedlog ispravu pribaviti sam.¹⁰⁹ Kada je potrebno pribaviti ispravu neke druge stranke, sud će odrediti rok u kojem će pozvati tu drugu stranku da podnese potrebnu ispravu.¹¹⁰ Stranci nije dopušteno uskratiti podnošenje isprave ukoliko se sama na nju pozvala, ako je zakonski dužna podnijeti ju ili se isprava smatra zajedničkom za stranke.¹¹¹ U slučajevima kada je stranka ovlaštena uskratiti podnošenje isprave primijenit će se odredbe ZUS o pravu svjedoka na uskratu svjedočenja.¹¹² Ako bi stranka koja je pozvana podnijeti ispravu poricala da je isprava u njezinom vlasništvu, sud može izvesti dokaze kako bi utvrdio te činjenice, a sud će u svakom slučaju cijeliti značenje stranke koja ispravu drži kod sebe, a ne želi ju predati sudu.¹¹³ Treća osoba također je dužna podnijeti onu ispravu koju je zakonski dužna pokazati ili koja je od interesa za tu osobu i stranku kada sud to od nje zatraži, ali je sud prije izdavanja naloga za podnošenje isprave dužan pozvati treću osobu da se izjasni o tome.¹¹⁴

¹⁰⁶ Čl. 56. st. 1. i 2. ZUS

¹⁰⁷ Čl. 56. st. 3. i 4. ZUS

¹⁰⁸ Čl. 57. ZUS

¹⁰⁹ Čl. 58. st. 3. ZUS

¹¹⁰ Čl. 59. st. 1. ZUS

¹¹¹ Čl. 59. st. 2. ZUS

¹¹² Čl. 59. st. 3. ZUS

¹¹³ Čl. 59. st. 4. i 5. ZUS

¹¹⁴ Čl. 60. st. 1. i 2. ZUS

Sud ima ovlast izvoditi dokaze ukoliko bi treća osoba poricala posjedovanje isprave, a u krajnjem slučaju sud je ovlašten primijeniti i pravila o ovršnom postupku kako bi od treće osobe pribavio potrebnu ispravu.¹¹⁵ ZUS nadalje u članku 61. propisuje kako su i javnopravna tijela dužna dostaviti isprave koje imaju na raspolaganju, a u slučaju ograničenog ili zabranjenog pristupa pojedinoj ispravi ili njezinom dijelu, potrebnog je ispravu posebno označiti i s njom postupati sukladno posebnim propisima.

Uz isprave, za vođenje upravnog spora važni su i iskazi svjedoka. Svaka osoba koju sud pozove u svojstvu svjedoka, dužna se odazvati i svjedočiti.¹¹⁶ Svjedok može biti samo osoba koja je sposobna dati obavijest o činjenicama i razlozima za donošenje odluke u konkretnom postupku dok se osoba koja ima obvezu čuvanja službene ili vojne tajne može saslušati kao svjedok samo ako ju nadležno tijelo oslobodi te obveze.¹¹⁷ U posebnim slučajevima svjedok ima pravo uskratiti davanje iskaza na što će ga nadležni sudac ili predsjednik vijeća upozoriti prije davanja iskaza.¹¹⁸ Ti su slučajevi navedeni u članku 63. stavku 1. ZUS-a koji glasi: „Svjedok može uskratiti svjedočenje 1. o onome što mu je stranka kao svom opunomoćeniku povjerila, 2. o onome o čemu se stranka ili druga osoba svjedoku kao vjerskom ispovjedniku ispovjedila, 3. o činjenicama što ih je svjedok saznao kao odvjetnik, liječnik, ili u obavljanju kakva drugog poziva ili kakve druge djelatnosti ako postoji obveza da se kao tajna čuva ono što se saznalo u obavljanju tog poziva ili djelatnosti.“ Sudac je također dužan upozoriti svjedoka da ima pravo uskratiti odgovor na ona pitanja kojima bi sebe ili svoje srodnike pobrojane u članku 64. stavku 1. ZUS-a doveo u situaciju teške sramote, znatne imovinske štete ili kaznenog progona.¹¹⁹ Međutim, postoje i iznimke od prava na uskratu odgovora pojedinih pitanja. Člankom 65. ZUS-a propisano je: „Svjedok ne može zbog opasnosti od kakve imovinske štete uskratiti svjedočenje o pravnim poslovima tijekom kojih je bio nazočan kao pozvani svjedok, o radnjama što ih je u pogledu spornog odnosa poduzeo kao pravni prethodnik ili zastupnik jedne od stranaka, o činjenicama koje se tiču imovinskih odnosa uvjetovanih obiteljskom, bračnom vezom, izvanbračnom vezom, životnim partnerstvom, neformalnim životnim partnerstvom o činjenicama koje se tiču rođenja, sklapanja braka ili smrti te kad je na temelju posebnih propisa dužan podnijeti prijavu ili dati izjavu.“ Sud pred kojim je sudac pozvan svjedočiti ocijenit će jesu li razlozi uskraćivanja svjedočenja ili odgovora na pojedina pitanja opravdani, a svjedok

¹¹⁵ Čl. 60. st. 3. i 4. ZUS

¹¹⁶ Čl. 62. st. 1. ZUS

¹¹⁷ Čl. 62. st. 2. i 3. ZUS

¹¹⁸ Čl. 63. st. 2. ZUS

¹¹⁹ Čl. 64. st. 1. i 2. ZUS

ima pravo izjaviti žalbu ukoliko bi mu nadležni sud odbio zahtjev za uskratu svjedočenja.¹²⁰ ZUS neće saslušati svaku osobu u svojstvu svjedoka već samo onu koju predloži stranka i za koju naznači o čemu će svjedočiti.¹²¹ Svjedocima se poziv za svjedočenje upućuje pisanim putem te sadržava ime i prezime svjedoka, mjesto i vrijeme dolaska, predmet u vezi kojeg svjedoči te svakako napomena da je pozvan u svojstvu svjedoka, a ukoliko ne dođe i ne opravda izostanak u pozivu se navodi mogućnost naknade troškova.¹²² Svjedoke se može saslušati i u njihovom domu ukoliko zbog starosti, bolesti ili invaliditeta ne mogu pristupiti sudu.¹²³ Svaki se svjedok saslušava pojedinačno i dužan je odgovore davati usmeno, a proces saslušanja svjedoka opisan je u članku 69. ZUS-a: najprije će ga se opomenuti kako je dužan govoriti istinu i kako će snositi posljedice u slučaju davanja lažnog iskaza. Zatim će on izreći svoje osobne podatke¹²⁴ i sve što zna o činjenicama vezanim za svjedočenje, a sud može tražiti dodatna pojašnjenja i izvore činjenica o kojima svjedoči te svjedoka suočiti s drugim svjedokom ukoliko se njihovi iskazi ne bi podudarali.¹²⁵

ZUS nadalje u članku 70. predviđa mogućnost saslušanja putem tumača prvenstveno za svjedoke koji ne znaju jezik na kojem se postupak vodi. Gluhom svjedoku pitanja će se postavljati u pisanom obliku, a nijemom će se omogućiti da u pisanom obliku odgovara, no ukoliko se saslušanje ne može provesti na taj način, pozvat će se tumač.¹²⁶ Tumača će sud upozoriti kako je dužan vjerno prenositi pitanja i izjave koje se upućuju svjedoku.¹²⁷ Svaki svjedok koji je uredno pozvan mora se odazvati pozivu na saslušanje, u suprotnom sud može narediti prisilno dovođenje, novčano ga kazniti ili u slučaju kada dođe, ali uskrati svjedočenje, narediti kaznu zatvora.¹²⁸ Stranka ima pravo izjaviti žalbu na rješenje o novčanoj kazni ili kazni zatvora, ali ona ne zadržava izvršenje rješenja.¹²⁹ Za svaki neopravdani dolazak ili neopravdano odbijanje svjedočenja sud može, na zahtjev stranke, odrediti naknadu troškova, a ukoliko se izostanak naknadno ipak pokaže opravdanim ili svjedok odluči svjedočiti, sud će rješenje o kazni poništiti.¹³⁰ U svojstvu svjedoka može se naći i službenik nekog javnopravnog tijela odnosno svaka osoba koja je na neki način sudjelovala u postupku prije upravnog spora te je ta

¹²⁰ Čl. 66. st. 1. i 2. ZUS

¹²¹ Čl. 67. ZUS

¹²² Čl. 68. st.1. ZUS

¹²³ Čl. 68. st. 2. ZUS

¹²⁴ Vidi više: čl. 69. st. 3. ZUS

¹²⁵ Čl. 69. st. 4., 5., i 6. ZUS

¹²⁶ Čl. 70. st. 2. ZUS

¹²⁷ Čl. 70. st. 3. ZUS

¹²⁸ Čl. 71. st. 1. i 2. ZUS

¹²⁹ Čl. 71. st. 3. ZUS

¹³⁰ Čl. 71. st. 4. i 5. ZUS

osoba u mogućnosti u iskazu iznositi razloge i mišljenja koji su utjecali na donošenje odluke prije pokretanja upravnog spora.¹³¹ Sud je dužan svakog svjedoka upozoriti kako ima pravo na naknadu troškova za put, prehranu i prenoćište te naknadu izmakle dobiti koju mora zatražiti nakon saslušanja.¹³² Naknada se sukladno članku 73. st. 3. ZUS-a isplaćuje iz položenog predujma ili sud može narediti stranci da u roku od osam dana isplati potrebni iznos svjedoku. ZUS u članku 73. stavku 4. propisuje i mogućnost žalbe na rješenje o isplati naknade koja odgađa izvršenje rješenja.

Jedan od važnih dokaza za donošenje odluke u upravnom sporu može biti nalaz i mišljenje vještaka. Vještačenje će se provesti „kad je radi utvrđivanja ili razjašnjenja kakve činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže“¹³³ ili „kada je radi razjašnjenja kakve činjenice potrebno ocijeniti stručnu podlogu službenih osoba javnopravnih tijela koja je provedena u postupku koji je prethodio upravnom sporu.“¹³⁴ Važna novina koju propisuje ZUS je mogućnost provođenja vještačenja po službenoj dužnosti suda, a vještačenje se može provesti i po prijedlogu stranke te će sud omogućiti stranci da izrazi svoje mišljenje o predloženom vještaku.¹³⁵ Važno je napomenuti da se vještačenje po službenoj dužnosti može odrediti jedino uz poziv na predujmljivanje troškova od strane jedne ili više stranaka.¹³⁶ Međutim, postavlja se pitanje postoji li obveza upravnog suda da vještačenje provede po službenoj dužnosti? ZUS u članku 49. stavku 1. propisuje kako sud slobodno ocjenjuje dokaze i utvrđuje činjenice pa sukladno tome ne postoji obveza suda da provede vještačenje po službenoj dužnosti ako smatra da mu ono nije potrebno za utvrđivanje činjeničnog stanja u konkretnom sporu.¹³⁷ Ipak, u praksi postoje slučajevi u kojima stranke ne predlažu izvođenje dokaza vještačenjem, a činjenično se stanje ne može utvrditi drugačije nego na taj način. Tada bi se sud trebao smatrati obveznim provesti vještačenje po službenoj dužnosti kako bi utvrdio sve činjenice jer upravo su potpuno i pravilno utvrđene činjenice preduvjet za pravilno rješavanje upravnog spora.¹³⁸ U pravilu je potreban jedan vještak koji se određuje iz reda stalnih sudskih vještaka ovisno o vrsti vještačenja, ali po potrebi ih može biti više te se

¹³¹ Čl. 72. st. 1. i 2. ZUS

¹³² Čl. 73. st. 1. i 2. ZUS

¹³³ Čl. 74. st. 1. ZUS

¹³⁴ Čl. 74. st. 2. ZUS

¹³⁵ Čl. 75. st. 1. i 2. ZUS

¹³⁶ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 3. epizoda (dokazivanje u upravnome sporu), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-3-epizoda-dokazivanje-u-upravnome-sporu-59595>, 5. rujna 2024.

¹³⁷ Staničić, Frane, Vještačenje u upravnom sporu- je li ga i kada sud dužan provesti?, u: Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, Vol.14 No. 1-2, 2020., str. 7-20

¹³⁸ Ibid.

vještačenje može prepustiti stručnoj ustanovi.¹³⁹ Isto kao i svjedok, svaki vještak dužan je sukladno članku 76. ZUS-a odazvati se pozivu na vještačenje, ali na njegov zahtjev (iz istih razloga zbog kojih se svjedoku može omogućiti uskrata svjedočenja i odgovora na pojedina pitanja) može ga se osloboditi dužnosti da svjedoči.¹⁴⁰ Člankom 77. ZUS-a omogućeno je izuzeće vještaka iz istih razloga kao i izuzeće suca, a stranka zahtjev za izuzećem podnosi prije početka vještačenja te u zahtjevu mora navesti okolnosti slučaja.¹⁴¹ O zahtjevu za izuzećem odlučit će nadležni sudac, a stranka koja je za razlog izuzeća saznala nakon što je provedeno vještačenje, može podnijeti zahtjev za izuzeće kao i u slučaju prije provedenog vještačenja.¹⁴² Člankom 78. ZUS-a predviđena je mogućnost kažnjavanja vještaka novčanom kaznom ukoliko neopravdano izostane s ročišta ili ako odbije svjedočiti. Kazna se može poništiti pod uvjetima koji su propisani za svjedoke, a stranka može tražiti i naknadu troškova koju je vještak počinio zbog neopravdanog dolaska ili odbijanja vještačenja.¹⁴³ Kao i kod svjedoka, ZUS člankom 79. predviđa mogućnost naknade troškova puta, prehrane i prenoćišta, ali vještak dodatno ima pravo nagrade za obavljeno vještačenje. Vještake će se, kao i svjedoke, pozvati pisanim pozivom u kojem će se, uz osnovne podatke kao što su ime, prezime, mjesto i vrijeme dolaska i predmet u vezi kojeg se poziva, naglasiti kako se poziva u svojstvu vještaka te kako će snositi posljedice u slučaju nedolaska.¹⁴⁴ Pravila prema kojima se provodi vještačenje navedena su u članku 81. ZUS-a: najprije će se vještaka pozvati na brižljivo i savjesno provede vještačenje, zatim će se zatražiti njegovi osobni podaci¹⁴⁵ nakon čega će sud koji rukovodi vještačenjem postaviti pitanja i po potrebi zatražiti objašnjenja pojedinog nalaza. U pojedinim slučajevima sud može vještaku dati razrješenje ili mu dopustiti razmatranje spisa te na njegov zahtjev izvesti nove dokaze koji su mu potrebni za sastavljanje mišljenja.¹⁴⁶ Vještak će nalaz i mišljenje, koje mora biti obrazloženo, izložiti usmeno ili pismeno ovisno o zahtjevu suda.¹⁴⁷ Ako ga izlaže pismeno, sud će mu za to odrediti rok koji ne smije biti dulji od 60 dana.¹⁴⁸ Sud će najkasnije 15 dana prije održavanja ročišta strankama dostaviti nalaz i mišljenje vještaka u pisanom obliku na koji su one ovlaštene podnijeti prigovor.¹⁴⁹ Vještak koji nalaz i mišljenje podnese izvan roka

¹³⁹ Čl. 75. st. 3. i 4. ZUS

¹⁴⁰ Čl. 76. st. 1. i 2. ZUS

¹⁴¹ Čl. 77. st. 1., 2. i 3. ZUS

¹⁴² Čl. 77. st. 4. i 5. ZUS

¹⁴³ Čl. 78. st. 2. i 3. ZUS

¹⁴⁴ Čl. 80. ZUS

¹⁴⁵ Vidi više: čl. 81. st. 2. ZUS

¹⁴⁶ Čl. 81. st. 4. ZUS

¹⁴⁷ Čl. 82. st. 1. i 2. ZUS

¹⁴⁸ Čl. 82. st. 1. ZUS

¹⁴⁹ Čl. 82. st. 3. i 4. ZUS

koji mu je odredio sud, snosit će trošak koji time prouzroči.¹⁵⁰ Protiv rješenja kojim mu je određeno snošenje troškova, vještak je ovlašten podnijeti žalbu kojom se odgađa izvršenje rješenja.¹⁵¹ Kada je vještačenje provodilo više od jednog vještaka, ZUS u članku 83. stavku 1. propisuje mogućnost podnošenja zajedničkog nalaza i mišljenja, osim u slučaju razilaženja mišljenja kada će svaki vještak nalaz i mišljenje podnijeti samostalno. U situaciji nejasnog, nepotpunog ili proturječnog nalaza odnosno bitnog razlikovanja nalaza više vještaka, ponoviti će se saslušanje, a ako se nedostaci ni tada ne mogu otkloniti, vještačenje će se obnoviti.¹⁵² Isto tako, „ako u mišljenju jednog ili više vještaka ima proturječnosti ili nedostataka, ili se pojavi osnovana sumnja u pravilnost danog mišljenja, a ti se nedostaci ili sumnja ne mogu otkloniti ponovnim saslušanjem vještaka, zatražit će se mišljenje drugih vještaka.“¹⁵³

Što se tiče tumača u upravnom sporu, ZUS-om je propisano kako se članci 75. – 81. kojima su uređena pravila za vještake, primjenjuju i na tumače.¹⁵⁴

Očevid se kao dokazno sredstvo, kako propisuje članak 85. stavak 1. ZUS-a: „poduzima kad je za utvrđivanje kakve činjenice ili za razjašnjenje kakve okolnosti potrebno neposredno opažanje suda.“ U očevidu mogu sudjelovati i vještaci.¹⁵⁵ Ako se očevid ne može obaviti pri nadležnom sudu, vijeće može ovlastiti predsjednika vijeća da očevid obavi izvan suda, a ako se stvar koju treba razgledati za očevid nalazi kod stranke, treće osobe, javnopravnog tijela ili pravne osobe, primijenit će se pravila ZUS-a o pribavljanju isprava kod navedenih osoba i tijela.¹⁵⁶

Saslušanje stranaka također se, sukladno ZUS-u, može smatrati dokazom. ZUS u članku 86. propisuje kako se sporne činjenice koje su važne za donošenje odluke mogu utvrđivati saslušanjem stranaka. Ipak, postoje ograničenja u pogledu saslušanja stranaka. Neće se saslušati one stranke koje uskrate davanje iskaza ili koje se bez opravdanja ne odazovu sudskom pozivu.¹⁵⁷ Umjesto stranke ili pravne osobe može se saslušati njezin zakonski zastupnik.¹⁵⁸ Člankom 86. stavkom 5. ZUS-a propisano je kako se odredbe koje se odnose na izvođenje dokaza kod svjedoka primjenjuju i kod izvođenja dokaza saslušanja stranke. Poziv strankama na ročište na kojem će svjedočiti upućuje se osobno, a ukoliko stranka ima opunomoćenika

¹⁵⁰ Čl. 82. st. 5. ZUS

¹⁵¹ Čl. 82. st. 6. ZUS

¹⁵² Čl. 83. st. 2. ZUS

¹⁵³ Čl. 83. st. 3. ZUS

¹⁵⁴ Čl. 84. ZUS

¹⁵⁵ Čl. 85. st. 2. ZUS

¹⁵⁶ Čl. 85. st. 3. i 4. ZUS

¹⁵⁷ Čl. 86. st. 2. ZUS

¹⁵⁸ Čl. 86. st. 3. i 4. ZUS

poziv će se uputiti njemu.¹⁵⁹ Strankama će u pozivu biti naglašeno kako su pozvane na saslušanje te da mogu biti saslušane bez obzira na odsutnost drugih stranaka.¹⁶⁰ Važno je napomenuti kako stranke koje odbiju dati iskaz odnosno koje se ne odazovu pozivu na saslušanje ne mogu biti kažnjene niti se prema njima mogu primijeniti prisilne mjere, ali će sud ocijeniti značenje uskrate iskaza stranke.¹⁶¹ Za osiguranje svih dokaza u upravnom sporu primijenit će se pravila kao i za osiguranje dokaza općeg upravnog postupka.¹⁶²

3.4. Rasprava

Manje promjene tiču se i zakazivanja rasprave u upravnom sporu. Članak 89. ZUS-a u stavku 1. navodi kako je za zakazivanje rasprave nadležan sudac pojedinac dok u sporovima u kojima odlučuje vijeće raspravu zakazuje sudac koji je određen za predsjednika vijeća. Ročište se održava uživo uz iznimku održavanja na daljinu putem audiovizualnih uređaja ukoliko sam spor to zahtjeva.¹⁶³ Na ročište se pozivaju stranke, svjedoci i vještaci kojima poziv mora biti uručen najmanje 15 dana prije ročišta dok je u hitnim postupcima poziv potrebno uručiti bez odgode.¹⁶⁴ U pravilu se zakazuje jedno ročište za raspravu kako bi se izveli svi dokazi, a ukoliko se stranka ne odazove pozivu na ročište, ono se može održati i bez nje.¹⁶⁵ Vještaci koji su imenovani za slučaj dužni su u roku koji odredi sud dostaviti svoj nalaz i mišljenje.¹⁶⁶ Odredbe o javnosti rasprave nisu se mijenjale. Članak 90. ZUS-a propisuje kako je rasprava javna osim ako postoje razlozi koji zahtijevaju zaštitu privatnosti ili tajnosti podataka te drugi zakonom propisani razlozi zbog kojih će se rješenjem isključiti javnost. Tijek rasprave opisan je u članku 91. ZUS-a. Najprije sudac utvrđuje prisutnost svih pozvanih stranaka odnosno provjerava jesu li opravdale svoj nedolazak nakon čega otvara raspravi i objavljuje predmet.¹⁶⁷ Nakon toga će sudac ispitati stranke i izvesti dokaze, a ako u sporu sudjeluje vijeće, dati će riječ svakom pojedinom članu vijeća te objaviti njihove odluke.¹⁶⁸ Ukoliko stranka ne dođe na ročište bez

¹⁵⁹ Čl. 87. st. 1. i 2. ZUS

¹⁶⁰ Čl. 87. st. 3. ZUS

¹⁶¹ Čl. 87. st. 4. i 5. ZUS

¹⁶² Čl. 88. ZUS

¹⁶³ Čl. 89. st. 2. ZUS

¹⁶⁴ Čl. 89. st. 3. ZUS

¹⁶⁵ Čl. 89. st. 4. i 5. ZUS

¹⁶⁶ Čl. 89. st. 6. ZUS

¹⁶⁷ Čl. 91. st. 1. ZUS

¹⁶⁸ Čl. 91. st. 2. ZUS

opravdanog razloga, ono će se održati bez njezine nazočnosti.¹⁶⁹ U svakom će se slučaju o raspravi voditi zapisnik.¹⁷⁰

Novina su odredbe članaka 92. – 97. u kojima se izrijekom utvrđuje rukovođenje raspravom, određivanje izvođenja dokaza, izvođenje dokaza saslušanjem, otpuštanje svjedoka i vještaka kao i mogućnost njihovog ponovnog saslušanja te zaključivanje rasprave i održavanje reda na raspravi.¹⁷¹ Članak 92. u stavku 1. ZUS-a propisuje kako ročište započinje izlaganjem tužbe nakon čega tuženik odgovara na navode iz tužbe. Rasprava dalje teče uz prijedloge stranaka i činjenične navode kojima se ti prijedlozi obrazlažu ili se pobijaju prijedlozi protivnih stranaka kao i uz izvođenje dokaza i raspravu o rezultatima izvođenja.¹⁷² Stranke tijekom rasprave imaju pravo iznijeti svoje pravno shvaćanje, a sudac će poduzeti sve potrebno kako bi se tijekom rasprave iznijele sve činjenice, dopunili nepotpuni navodi i dokazna sredstva te utvrdila sva razjašnjenja koja su potrebna za donošenje odluke u upravnom sporu.¹⁷³ Sudac može, u mjeri u kojoj je potrebno, razmotriti sa strankama pravna pitanja upravnog spora.¹⁷⁴ U članku 93. ZUS propisuje da je za izvođenje dokaza nadležan sud koji rješenjem odlučuje za koju spornu činjenicu je potrebno izvesti dokaz kao i koje predložene dokaze neće smatrati važećim i zašto. Isto tako, sud u daljnjem postupku nije vezan svojim prijašnjim rješenjem o izvođenju dokaza.¹⁷⁵ Kada u sporovima odlučuje vijeće, nakon saslušanja svjedoka, stranke ili vještaka, svaki član može neposredno postaviti pitanje toj osobi.¹⁷⁶ Stranka, kao i njezin zakonski zastupnik i opunomoćenik, ima pravo uz odobrenje suca postaviti pitanja protivnoj stranci, svjedoku ili vještaku, ali samo ono pitanje koje je vezano uz predmet spora jer će u protivnom sudac zabraniti postavljanje pitanja.¹⁷⁷ Ukoliko sud iz opravdanih razloga zabrani postavljanje pitanja, stranka ima pravo uputiti zahtjev vijeću da o tome odluči, a pitanje koje je sudac odbio može se na zahtjev stranke unijeti u zapisnik.¹⁷⁸ ZUS nadalje u članku 95. propisuje kako svjedoci i vještaci koji su saslušani moraju ostati u sudnici ukoliko sudac nije drugačije odlučio, a po potrebi se mogu i naknadno pozvati te ponovno saslušati. Kada sudac smatra da je o

¹⁶⁹ Čl. 91. st. 3. ZUS

¹⁷⁰ Čl. 91. st. 4. ZUS

¹⁷¹ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 4. epizoda (rasprava i rješavanje spora bez rasprave; radnje u sporu), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-4-epizoda-rasprava-i-rjesavanje-spora-bez-rasprave-radnje-u-sporu-59673>, 16. srpnja 2024.

¹⁷² Čl. 92. st. 2. ZUS

¹⁷³ Čl. 92. st. 3. i 4. ZUS

¹⁷⁴ Čl. 92. st. 5. ZUS

¹⁷⁵ Čl. 93. st. 3. ZUS

¹⁷⁶ Čl. 94. st. 1. ZUS

¹⁷⁷ Čl. 94. st. 2. i 3. ZUS

¹⁷⁸ Čl. 94. st. 4. i 5. ZUS

predmetu dovoljno raspravljeno i da može donijeti odluku, zaključit će raspravu, a ukoliko u predmetu odlučuje vijeće, ono će se povući na glasanje.¹⁷⁹ Vijeće može tijekom glasanja donijeti odluku o ponovnom otvaranju rasprave ukoliko smatra da je to potrebno.¹⁸⁰ Člankom 97. stavcima 1. i 2. ZUS-a propisana je dužnost suca da pazi na održavanje reda i dostojanstvo suda te da svaku osobu koja u postupku vrijeđa, ometa sud i ne postupa po naredbama suda udalji iz sudnice, a u određenim slučajevima i kazni novčanom kaznom. Ročište se u tom slučaju može održati i bez stranke odnosno njezinog zakonskog zastupnika, a može se i odgoditi ako je to potrebno zbog zaštite prava i interesa stranke.¹⁸¹ Ukoliko sudac udalji ili novčano kazni odvjetnika ili odvjetničkog vježbenika koji su u svojstvu opunomoćenika, o tome će obavijestiti Hrvatsku odvjetničku komoru, a ukoliko udaljen ili novčano kažnjen bude državnik odvjetnik, o tome će se obavijestiti nadležnog državnog odvjetnika.¹⁸² U članku 98. ZUS-a propisano je kako sud može presudom riješiti upravni spor bez provođenja rasprave u slučajevima: „1. ako je tuženik priznao tužbeni zahtjev u cijelosti, 2. u predmetu u kojem se rješava na temelju pravomoćne presude donesene u oglednom sporu, 3. ako utvrdi da pojedinačna odluka, postupanje ili upravni ugovor sadržava nedostatke koji sprječavaju ocjenu njihove zakonitosti, 4. ako tužitelj osporava samo primjenu prava, činjenice su nesporne, a stranke u tužbi ili u odgovoru na tužbu izričito ne zahtijevaju održavanje rasprave, 5. ako se stranke o tome izrijekom suglase, a sud utvrdi da nije potrebno izvoditi nove dokaze, 6. ako na temelju stanja spisa utvrdi da je pojedinačna odluka javnopravnog tijela nezakonita, a tuženik u odgovoru na tužbu ne traži održavanje rasprave i ne predlaže izvođenje dokaza.“ Novina je uvođenje gore navedene točke 6. članka 98. ZUS-a kao razloga za rješavanje spora bez rasprave koji je preuzet iz sudske prakse, a u pravilu će se odnositi na situacije u kojima se sud po primitku odgovora na tužbu uvjeri kako je tužbeni zahtjev osnovan iz razloga što je rješenje koje se osporava nezakonito odnosno da se treba presuditi u korist tužitelja. U takvim slučajevima nema potrebe za provođenjem rasprave već se presudom odmah može riješiti spor.¹⁸³

¹⁷⁹ Čl. 96. st. 1. ZUS

¹⁸⁰ Čl. 96. st. 2. ZUS

¹⁸¹ Čl. 97. st. 3. i 4. ZUS

¹⁸² Čl. 98. st. 5. i 6. ZUS

¹⁸³ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 4. epizoda (rasprava i rješavanje spora bez rasprave; radnje u sporu), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-4-epizoda-rasprava-i-rjesavanje-spora-bez-rasprave-radnje-u-sporu-59673>, 5. rujna 2024.

3.5. Radnje u upravnom sporu

Radnje u upravnom sporu pobrojane su i objašnjene u člancima 99. – 113. ZUS-a. Odredbe o proširenju tužbenog zahtjeva ostale su iste u odnosu na stari ZUS. Člankom 99. ZUS-a propisano je kako tužitelj ima pravo na proširenje tužbenog zahtjeva u okviru istog predmeta do zaključenja rasprave odnosno dok sud ne donese odluku, a u svakom pojedinom sporu sud će odrediti vrijeme koje je potrebno tuženiku i zainteresiranoj osobi da se pripremi za raspravu. Novina je članak 100. ZUS-a kojim je uvedena mogućnost proširenja tužbenog zahtjeva u sporu koji je pokrenut radi propuštanja donošenja pojedinačne odluke (tzv. šutnja uprave). Ako bi nakon što je upravni spor pokrenut javnopravno tijelo donijelo odluku koju je prethodno propustilo donijeti, dužno je o tome obavijestiti tužitelja i sud koji će u roku od 15 dana pozvati tužitelja da se izjasni je li zadovoljan donesenom odlukom ili želi proširiti tužbeni zahtjev.¹⁸⁴ U situaciji kada je tužitelj zadovoljan odlukom koja je naknadno donesena, sud će rješenjem obustaviti spor na što stranka ima pravo žalbe, a u slučaju proširenja tužbenog zahtjeva na novu odluku, postupak će se nastaviti pod uvjetom da protiv te odluke nije dopušten redoviti pravni lijek.¹⁸⁵ Odredbe o povlačenju tužbe, priznanju tužbenog zahtjeva i postupanju prema tužbenom zahtjevu također su ostale iste. Tužitelj ima pravo na povlačenje tužbe do zaključenja rasprave odnosno dok sud ne donese odluku te je važno napomenuti kako tužitelj ne može opozvati povlačenje tužbe.¹⁸⁶ Ako tužitelj povuče tužbu spor će se obustaviti, a ako odbije postupiti po zahtjevu suda tužba će se smatrati povučenom.¹⁸⁷ Što se tiče priznanja tužbenog zahtjeva: „Ako tuženik u odgovoru na tužbu ili tijekom spora prizna tužbeni zahtjev u cijelosti, sud će presudom riješiti spor.“¹⁸⁸ Ako ga prizna samo u određenom dijelu, spor će se nastaviti voditi samo u onim dijelovima koji su ostali sporni.¹⁸⁹ Kada tuženik postupi po tužbenom zahtjevu u cijelosti, spor će biti obustavljen, a ukoliko po zahtjevu postupi djelomično, spor će se nastaviti voditi o preostalom dijelu.¹⁹⁰

Iduća radnja u upravnom sporu odnosi se na prethodno pitanje. Ako bi se u tijeku postupka pojavilo određeno pitanje koje čini samostalnu pravnu cjelinu koja je potrebna za donošenje odluke u upravnom sporu, a o njemu drugi sud ili javnopravno tijelo nije odlučilo, nadležni

¹⁸⁴ Čl. 100. st. 1. ZUS

¹⁸⁵ Čl. 100. st. 2. i 3. ZUS

¹⁸⁶ Čl. 101. st. 1. ZUS

¹⁸⁷ Čl. 101. st. 2. i 3. ZUS

¹⁸⁸ Čl. 102. st. 1. ZUS

¹⁸⁹ Čl. 102. st. 2. ZUS

¹⁹⁰ Čl. 103. st. 1. i 2. ZUS

upravni sud ima mogućnost sam riješiti to pitanje ili prekinuti spor dok se odluka o njemu ne donese.¹⁹¹ Ako sud donese odluku o prethodnom pitanju, ona će imati pravni učinak samo u tom upravnom sporu u kojem je sud odlučio o prethodnom pitanju.¹⁹² Nadalje, ZUS u članku 105. predviđa razloge za obvezan i fakultativan prekid upravnog spora. Stavak 1. članka 105. ZUS-a propisuje kako će sud prekinuti upravni spor rješenjem dok presuda donesena u oglednom sporu ne postane pravomoćna, u slučaju da je tužitelj umro ili prestao postojati, a spor se mogao nastaviti ili kada prekid propisuje određeni zakon. Starim je ZUS-om bilo propisano kako sud može prekinuti upravni spor „kad sud odluči podnijeti zahtjev Sudu Europske unije o tumačenju prava Europske unije ili o valjanosti akta koje su donijele institucije Europske unije“¹⁹³, ali je novim ZUS-om taj razlog za prekid upravnog spora prebačen iz fakultativnog u obvezni. Nadležni upravni sud može (ali ne mora) prekinuti upravni spor dok ne donese odluku o prethodnom pitanju i dok VUS ne donese odluku o zakonitosti općeg akta koji je potrebno primijeniti u konkretnom slučaju.¹⁹⁴ Protiv rješenja o prekidu dopušteno je izjaviti žalbu, a dok traje prekid upravnog spora prestaju teći i svi rokovi te sud ne smije poduzimati nikakve radnje.¹⁹⁵ Rokovi će nastaviti teći kada prestanu razlozi za prekid i sud donese rješenje o nastavku spora, a ukoliko je riječ o prekidu zbog podnošenja zahtjeva Sudu Europske unije, upravni sud mora obavijestiti i ministarstvo koje je nadležno za vanjske poslove.¹⁹⁶ S druge strane, sud može rješenjem i obustaviti upravni spor na što stranka ima pravo izjaviti žalbu. Razlozi za to taksativno su navedeni u članku 106. ZUS-a. Rješenje da je spor obustavljen dostavlja se strankama odnosno njihovim nasljednicima ili pravnim sljednicima, a nasljednicima tužitelja koji je umro sud može odrediti privremenog zastupnika kojem dostavlja rješenje o obustavi.¹⁹⁷ Ako je stranka pravna osoba koja u tijeku spora prestane postojati, rješenje o obustavi dostavlja se ostalim strankama, a pravnom sljedniku tužitelja dostavit će se kada on bude utvrđen.¹⁹⁸

ZUS nadalje člankom 107. uvodi pravnu osnovu za spajanje upravnih sporova koji imaju temelj na istoj pravnoj i činjeničnoj osnovi i koji se vode pred istim upravnim sudom. Spajanje može zahtijevati stranka ili može biti provedeno po službenoj dužnosti, a nakon završetka rasprave

¹⁹¹ Čl. 104. st. 1. ZUS

¹⁹² Čl. 104. st. 2. ZUS

¹⁹³ Čl. 105. st. 1. točka 4. ZUS

¹⁹⁴ Čl. 105. st. 2. ZUS

¹⁹⁵ Čl. 105. st. 3. i 4. ZUS

¹⁹⁶ Čl. 105. st. 5. i 6. ZUS

¹⁹⁷ Čl. 106. st. 2. i 3. ZUS

¹⁹⁸ Čl. 106. st. 4. ZUS

spojeni predmeti mogu se razdvojiti te odluke mogu biti donesene zasebno.¹⁹⁹ Stavkom 2. članka 107. ZUS-a propisano je pravilo koje je razvijeno kroz sudsku praksu, a odnosi se na spajanje upravnih sporova koje pokrene više tužitelja radi ocjene zakonitosti pojedinačne odluke. Sudac ili vijeće koje odluči o spajanju nastavit će voditi te sporove, a za sve spojene sporove može se donijeti i zajednička odluka.²⁰⁰ U institutu oglednog spora također je došlo do manjih promjena. Prag rješavanja predmeta u oglednom sporu smanjen je na pet sa nekadašnjih deset kada je predmet tužbe iste pravne i činjenične prirode.²⁰¹ Valja razlikovati ogledni spor u kojem predmeti u pravilu nisu povezani nego je riječ o rješenjima koja se serijski donose za veći broj stranaka od spajanja sporova u kojem su predmeti međusobno povezani.

U odredbama ZUS-a koje se odnose na podneske vidljive su manje izmjene. Članak 109. ZUS-a u stavku 1. propisuje kako se podnesci mogu dostavljati pisano ili elektronički putem informacijskog sustava te usmeno na zapisnik kod suda. Sud će uzeti u obzir samo one podneske koji su razumljivi i koji sadrže sve što je potrebno kako bi se po njima moglo postupiti²⁰², a ako podnesak ne sadrži određenu informaciju ili podnositelj ne dopuni podnesak u roku koji mu je odredio sud, odbacit će se rješenjem.²⁰³ Starim je ZUS-om bilo propisano da će se nepotpuni podnesci smatrati kao ni da nisu bili podneseni. Stavak 6. članka 109. ZUS-a propisuje tko su obveznici²⁰⁴ podnošenja podnesaka isključivo u elektroničkom obliku. Informacijski sustav uspostavlja ministarstvo koje je nadležno za poslove pravosuđa, a pripadajući ministar donosi pravilnik koji uređuje djelovanje tog informacijskog sustava.²⁰⁵ Pravila o dostavi pismena u upravnom sporu ostala su nepromijenjena te se na odgovarajući način primjenjuju pravila o dostavi u općem upravnom postupku.²⁰⁶ Određivanje rokova također je ostalo isto kao i u starom ZUS-u međutim valja napomenuti još jedanput kako se rokovi u upravnom sporu određuju na dane, kako nedjelje, neradni dani i blagdani ne utječu na početak i trajanje roka te kako sud određuje rokove ovisno o okolnostima pojedinog slučaja.²⁰⁷ Povrat u prijašnje stanje još je jedna od radnji u upravnom sporu koju ZUS propisuje kao mogućnost onda kada stranka

¹⁹⁹ Čl. 107. st. 1. ZUS

²⁰⁰ Čl. 107. st. 3. i 4. ZUS

²⁰¹ Čl. 108. st. 1. ZUS

²⁰² Vidi više: čl. 109. st. 2. ZUS

²⁰³ Čl. 109. st. 3. ZUS

²⁰⁴ Čl. 109. st. 6. glasi: „Iznimno od stavka 1. ovoga članka, tijela državne uprave i druga državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe koje imaju javne ovlasti, državno odvjetništvo, odvjetnici, javni bilježnici, sudski vještaci, sudski procjenitelji, sudski tumači, stečajni upravitelji, povjerenici te pravne osobe obvezni su podneske podnositi u elektroničkom obliku.“

²⁰⁵ Čl. 109. st. 8. i 9. ZUS

²⁰⁶ Vidi više: čl. 110. ZUS

²⁰⁷ Čl. 111. ZUS

iz opravdanih razloga propusti ročište ili rok u kojem je trebala poduzeti određenu radnju.²⁰⁸ Prijedlog kojim traži povrat u prijašnje stanje zajedno sa propuštenom radnjom stranka podnosi u roku od 15 dana od kada prestane razlog propuštanja odnosno od dana kada stranka sazna za propuštanje, a ukoliko protekne 90 dana stranka više nema pravo tražiti povrat u prijašnje stanje.²⁰⁹ Sud će o prijedlogu donijeti rješenje te će, ukoliko prijedlog usvoji, vratiti spor u stanje prije propuštanja.²¹⁰ ZUS kao mogućnost strankama ostavlja i razgledavanje spisa pojedinog predmeta koje je detaljno razrađeno u članku 113. te nije mijenjano u odnosu na stari ZUS.

3.6. Sudske odluke

Odluke koje sud donosi u upravnom sporu su presuda i rješenje. Sud presudu donosi u ime Republike Hrvatske, a njome se odlučuje o glavnoj stvari i eventualnim sporednim traženjima tužbenog zahtjeva.²¹¹ Presuda se donosi prema slobodnom uvjerenju suda, ali samo na temelju onih činjenica i dokaza o kojima su se stranke mogle izjasniti.²¹² Člankom 115. ZUS-a dopunjeno je uređenje donošenja presude kada u sporu odlučuje vijeće. Vijeće presudu donosi većinom glasova nakon provedenog vijećanja o kojem se vodi zapisnik, a pojedini član vijeća može izdvojiti glas te ga pisano obrazložiti i priložiti uz presudu.²¹³ Odredbe o odbijanju i usvajanju tužbenog zahtjeva kao i naknadi štete i povratu stvari nisu se mijenjale te su sadržane u člancima 116., 117. i 118. ZUS-a. Sadržaj presude²¹⁴ također se nije mijenjao, ali je članku 119. ZUS-a dodan stavak 4. koji glasi: „Ako se predmet vraća na ponovni postupak, izreka odluke suda sadrži i obvezu nadležnog tijela da u ponovljenom postupku postupi u skladu s pravnim shvaćanjima i primjedbama suda izraženima u obrazloženju odluke.“ Upravnosudske upute koje se nalaze u obrazloženju presude obvezivale su javnopravno tijelo i u postupcima koji su provedeni do stupanja na snagu novog ZUS-a, ali se ovom novinom želi dodatno naglasiti važnost vezanosti javnopravnog tijela uputama suda.²¹⁵ Novina u članku 119. ZUS-a

²⁰⁸ Čl. 112. st. 1. ZUS

²⁰⁹ Čl. 112. st. 2. i 3. ZUS

²¹⁰ Čl. 112. st. 4. ZUS

²¹¹ Čl. 114. st. 1. i 2. ZUS

²¹² Čl. 114. st. 3. i 4. ZUS

²¹³ Čl. 115. st. 1, 2. i 3. ZUS

²¹⁴ Čl. 119. st. 1. ZUS: “Presuda mora sadržavati uvod, izreku, obrazloženje i uputu o pravnom lijeku.“

²¹⁵ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 5. epizoda (sudske odluke – presuda i rješenje; sudska nagodba; žalba), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-5-epizoda-sudske-odluke-presuda-i-rjesenje-sudska-nagodba-zalba-59906-59906>, 22. srpnja 2024.

je i članak 6. kojim se propisuje obveza suda da, u slučaju kada nije riješio stvar, u presudi obrazloži zbog čega nije to učinio. Detalji o sadržaju uvoda, izreke i upute o pravnom lijeku sadržani su u članku 119. ZUS-a. Još jedna novina je i dopunska presuda. Dopunu presude može zahtijevati isključivo stranka u roku od 15 dana od kada joj je presuda dostavljena zbog propusta suda da odluči o svim ili dijelu zahtjeva.²¹⁶ Nepravodobni odnosno neosnovani prijedlog sud će odbaciti odnosno odbiti protiv čega stranka ima pravo žalbe, a ukoliko je prijedlog osnovan sud će zakazati raspravu dok u pojedini slučajevima o zahtjevu može odlučiti bez rasprave.²¹⁷ Ako je protiv presude izjavljena žalba, sud će do odlučivanja o prijedlogu za dopunsku presudu zastati sa dostavom žalbe drugostupanjskom sudu.²¹⁸ Nadalje, ZUS-om je produžen rok za objavu presude koji sada iznosi 30 dana od zaključenja rasprave te se datum objave određuje na ročištu zaključivanja rasprave.²¹⁹ Za objavu presude zadužen je sudac koji je bio nadležan za rješavanje spora odnosno predsjednik vijeća ukoliko je u sporu odlučivalo vijeće, a novost je odredba kojom se izričito propisuje kako se saslušanje izreke presude obavlja stojeći.²²⁰ Objava presude sastoji se od čitanja izreke i kratkog obrazloženja te će se održati neovisno o prisutnosti stranaka, a ukoliko je na raspravi javnost bila isključena, pročitat će se izreka te će sud odlučiti o eventualnom isključenju javnosti kod objave razloga presude.²²¹ Presuda se otprema u roku od 15 dana od objave odnosno donošenja te se stranka dostavlja u pisanom ili elektroničkom obliku.²²² Odredbe o pravomoćnosti presuda sadržane su u stavku 1. i 2. članka 123. ZUS-a koji glasi: „Prvostupanjska presuda postaje pravomoćna istekom roka za žalbu, ako žalba nije podnesena odnosno danom donošenja, ako žalba nije dopuštena. Drugostupanjska presuda postaje pravomoćna danom donošenja.“ Eventualne pogreške imena, brojeva ili pogreške u računanju i pisanju presude sud može ispraviti bez posebnog roka i bez potrebe za izjašnjavanjem stranke te će rješenje o ispravku priložiti uz presudu.²²³ Za presudu pohranjenu u elektroničkom obliku rješenje o ispravku će se pohraniti zasebno, a ZUS-om je propisana i mogućnost žalbe na to rješenje.²²⁴

Rješenje je druga vrsta sudske odluke koja se donosi u upravnom sporu, a njime se odlučuje o postupovnim pitanjima.²²⁵ Ako je rješenje objavljeno na raspravi prema strankama djeluje od

²¹⁶ Čl. 120. st. 1. ZUS

²¹⁷ Čl. 120. st. 2. i 3. ZUS

²¹⁸ Čl. 120. st. 4. ZUS

²¹⁹ Čl. 121. st. 1. i 4. ZUS

²²⁰ Čl. 121. st. 2. i 7. ZUS

²²¹ Čl. 121. st. 3., 5. i 6. ZUS

²²² Čl. 122. ZUS

²²³ Čl. 124. st. 1. i 2. ZUS

²²⁴ Čl. 124. st. 3. i 4. ZUS

²²⁵ Čl. 125. st. 1. ZUS

trenutka objave, a kada se rješenje dostavlja strankama pisano ili elektronički, imat će učinak od trenutka dostave.²²⁶ Rješenje koje se dostavlja pisanim putem mora sadržavati uvod, izreku i uputu o pravnom lijeku te po potrebi obrazloženje.²²⁷ Novina u pogledu rješenja odnosi se na mogućnost donošenja rješenja od strane predsjednika vijeća kada u sporu odlučuje vijeće dok u ostalim slučajevima rješenje donosi sudac koji rješava upravni spor.²²⁸ Druga novina dodani je stavak 6. članku 125. ZUS-a kojim se izričito propisuje kako se odredbe koje se odnose na ispravljanje pogrešaka u presudi na odgovarajući način primjenjuju i na ispravljanje pogrešaka u rješenju.

²²⁶ Čl. 125. st. 4. ZUS

²²⁷ Čl. 125. st. 5. ZUS

²²⁸ Čl. 125. st. 3. ZUS

4. PRAVNI LIJEKOVI

4.1. Žalba

Članak 126. ZUS-a stavkom 1. propisuje razloge kada se može podnijeti žalba u upravnom sporu, a to su: bitna povreda odredaba upravnog spora, pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje te pogrešna primjena materijalnog prava. Glavne promjene u području žalbe tiču se upravo bitne povrede odredaba upravnog spora. Člankom 126. st. 2. ZUS-a propisano je kako bitna povreda postoji i kada je neprimjena ili nepravilna primjena ZUS-a mogla utjecati na donošenje zakonite i pravilne presude, a ne samo kada je utjecala. Isto tako stavkom 3. članka 126. ZUS-a uvedene su apsolutno bitne povrede odredaba upravnog spora pa će tako stranka moći podnijeti žalbu ukoliko nije imala mogućnost sudjelovanja u upravnom sporu²²⁹ ili ako je javnost na raspravi bila isključena protivno zakonu²³⁰. Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje odnosno pogrešna primjena materijalnog prava nisu se mijenjali te su pobliže objašnjeni u članku 126. stavcima 4. i 5. ZUS-a. Nadalje, članak 127. ZUS-a propisuje kada nije moguće podnijeti žalbu: „Žalba nije dopuštena protiv presude kojom je pojedinačna odluka javnopravnog tijela poništena ili oglasena ništavom i predmet prvi put vraćen na ponovni postupak, kao ni protiv presude kojom je sud naložio donošenje pojedinačne odluke koja nije donesena u propisanom roku.“ Novina je dodani stavak 2. u članku 127. ZUS-a kojim je propisano kako će se u pojedinim slučajevima dopustiti podnošenje žalbe protiv presude kojom je predmet vraćen prvi put na ponovni postupak, ali samo ukoliko je obrazloženjem presude naloženo da se donese sadržajno određena odluka. Ovdje je riječ o sporu pune jurisdikcije pa bi stoga podnošenje žalbe trebalo biti dopušteno.²³¹ Odredbe koje se odnose na žalbu protiv rješenja, odricanje od žalbe te povlačenje žalbe nisu se promijenile.²³² Nadalje, svaka žalba mora sadržavati: oznaku one presude protiv koje se izjavljuje, opseg presude koja se osporava, razloge izjavljivanja žalbe koji moraju biti obrazloženi te podatke koji su propisani u članku 109. stavku 2. ZUS-a.²³³ Važno je napomenuti i da u žalbi nije dopušteno iznositi nove činjenice.²³⁴ Podnošenje žalbe kao i postupanje nadležnog suda po žalbi ostalo je nepromijenjeno u odnosu na stari ZUS dok su se odredbe o postupanju VUS-a po žalbi

²²⁹ Čl. 126. st. 3. točka 5. ZUS

²³⁰ Čl. 126. st. 3. točka 8. ZUS

²³¹ Britvić Vetma, Ofak, Staničić, Što donosi Nacrt prijedloga Zakona o upravnim sporovima? // Informator (Zagreb), 2023 (2023), 6813; 13-18.

²³² Vidi više: Čl. 128. i 129. ZUS

²³³ Čl. 130. st. 1. i 2. ZUS

²³⁴ Čl. 130. st. 3. ZUS

mijenjale. Sukladno tome, VUS će rješenjem odbaciti nepravodobnu, nedopuštenu te žalbu izjavljenu od neovlaštene osobe i to u roku od 15 dana od dana primitka žalbe.²³⁵ Ako je žalba neuredna, VUS će u roku od 15 dana od primitka žalbe, ukoliko je to propustio upravni sud, odrediti rok u kojem će žalitelju dopustiti dopunu ili ispravak žalbe, a ukoliko žalitelj to ne učini, žalba će se rješenjem odbaciti.²³⁶ VUS će prvostupanjsku presudu ispitati u onom dijelu koji se osporava žalbom i samo u granicama razloga koji su u žalbi navedeni dok će o razlozima ništavosti pojedinačnih odluka i ništetnosti upravnih ugovora paziti po službenoj dužnosti.²³⁷ Odluku o žalbi VUS donosi na sjednici vijeća, a raspravu može održati ukoliko za to postoji potreba.²³⁸ S obzirom da su ZUS-om uvedene bitne povrede odredaba upravnog spora uvedeno je i razgraničenje slučajeva u kojima VUS samostalno rješava stvar ili predmet vraća na ponovno suđenje. Kada VUS o žalbi odlučuje presudom, nekoliko je mogućnosti kojima raspolaže. VUS žalbu može odbiti kao neosnovanu te potvrditi prvostupanjsku presudu ako utvrdi da razlozi radi kojih se pobija presuda ne postoje ili ne utječu na donošenje drugačije odluke.²³⁹ Druga mogućnost je da VUS poništi prvostupanjsku presudu i sam otkloni nedostatke te presudom riješi stvar, a to može u slučaju bitne povrede koja se odnosi na nepravilnu primjenu ZUS-a zbog koje je donesena ili je mogla biti donesena nepravilna presuda te ukoliko je upravni sud pogrešno primijenio materijalno pravo ili izveo pogrešan zaključak.²⁴⁰ Treća mogućnost predstavlja važnu novinu, a odnosi se na poništavanje prvostupanjske presude i vraćanje predmeta prvostupanjskom sudu i to ukoliko VUS utvrdi da je počinjena neka od osam taksativno nabrojanih bitnih povreda odredaba upravnog spora²⁴¹ ili ako je upravni sud određenu činjenicu utvrdio pogrešno odnosno ako ju nije utvrdio.²⁴² Novina je i uvođenje stavka 4. u članku 135. kojim se ograničava mogućnost poništavanja prvostupanjske presude i vraćanje predmeta na ponovno suđenje više od jednom. Odredbe koje se odnose na drugostupanjsku presudu ostale su iste u odnosu na stari ZUS.²⁴³

²³⁵ Čl. 133. st. 1. ZUS

²³⁶ Čl. 133. st. 2. ZUS

²³⁷ Čl. 134. st. 1. ZUS

²³⁸ Čl. 134. st. 2. i 3. ZUS

²³⁹ Čl. 135. st. 1. ZUS

²⁴⁰ Čl. 135. st. 2. ZUS

²⁴¹ Bitne povrede odredaba upravnog spora koje uvijek postoje pobrojane su u članku 126. stavku 3. ZUS

²⁴² Čl. 135. st. 3. ZUS

²⁴³ Čl. 136. ZUS

4.2. Obnova spora

Uz žalbu koja je redoviti pravni lijek, u upravnom sporu postoje dva izvanredna pravna lijeka: obnova spora i zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke. Obnova spora jedini je izvanredni pravni lijek koji je na raspolaganju strankama u upravnom sporu.²⁴⁴ Prva i glavna novina na području obnove spora je ta da je obnovu moguće pokrenuti kada je spor okončan „odlukom suda“²⁴⁵, a ne samo presudom kao što je to propisivao stari ZUS. Odluka suda obuhvaća i presudu i rješenje kojim je okončan upravni spor. Razlozi za obnovu spora propisani su u članku 137. stavku 1. ZUS-a. Novina je i dopunjeni razlog za obnovu spora kada je riječ o izvršenju konačne odluke Europskog suda za ljudska prava koji sada glasi: „ako je konačnom odlukom Europskog suda za ljudska prava odlučeno o povredi temeljnog ljudskog prava ili slobode na drukčiji način od odluke suda i ako je postupak pred Europskim sudom za ljudska prava okončan prijateljskim rješenjem spora u skladu s člankom 39. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda odnosno jednostranim priznanjem povrede u skladu s člankom 62.A Poslovnika Europskog suda za ljudska prava“²⁴⁶. Naime, stranka koja nije zadovoljna presudom upravnog suda na raspolaganju ima određena pravna sredstva kako bi zaštitila svoje interese, a među njima je i obraćanje Europskom sudu za ljudska prava²⁴⁷. Također dodan je još jedan razlog za pokretanje obnove spora, a to je: „ako odluka u oglednom postupku na temelju koje su riješeni ogledni sporovi bude poništena“²⁴⁸. Preostali dio ZUS-a kojim se uređuje obnova spora nije se mijenjao. Rok za podnošenje prijedloga te što sve prijedlog treba sadržavati propisano je člankom 137. stavcima 2. i 3. ZUS-a, a sam postupak obnove objašnjen je u članku 138. ZUS-a.

4.3. Zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke

Zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke drugi je izvanredni pravni lijek u upravnom sporu, ali je na raspolaganju (bio) samo Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: DORH).²⁴⁹ Novina u ovom području vidljiva je već u samom

²⁴⁴ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 250

²⁴⁵ Čl. 137. st. 1. ZUS

²⁴⁶ Čl. 137. st. 1. točka 1. ZUS

²⁴⁷ Europski sud za ljudska prava međunarodni je sud koji djeluje kao institucija Vijeća Europe.

²⁴⁸ Čl. 137. st. 1. točka 8. ZUS

²⁴⁹ Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., op.cit. (bilj. 1), str. 258

nazivu pravnog lijeka koji je u starom ZUS-u glasilo: „zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude“. Uvođenjem riječi „odluka“ umjesto „presuda“ proširena je mogućnost podnošenja zahtjeva i na pravomoćna rješenja, a ne samo pravomoćne presude kako je to bio slučaj u starom ZUS-u.²⁵⁰ Naime, ovaj pravni lijek bio je kritiziran još od kad je uveden u ZUS²⁵¹ 2010. godine pod nazivom „zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude“ jer se u samom članku 78. stavcima 1. i 2. kojima je detaljnije bio objašnjen istovremeno koristio termin „zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne sudske odluke“. Tek se izmjenama i dopunama ZUS-a²⁵² 2012. interveniralo u ovaj pravni lijek i to na način da se u članku 78. stavcima 1. i 2. pojam „sudske odluke“ zamijenio pojmom „presude“.²⁵³ Međutim, time je zakonodavac suzio doseg na pravomoćne sudske presude umjesto da ga proširi i na rješenja.²⁵⁴ Izmjenama i dopunama ZUS-a²⁵⁵ 2014. u članku 78. stavku 1. ZUS-a zakonodavac je iza riječi „pravomoćna presuda“ dodao „i rješenja“ čime se osigurala mogućnost korištenja ovog pravnog lijeka protiv svih odluka suda.²⁵⁶ Ipak, zakonodavac je propustio riječima „i rješenja“ dopuniti i ostale stavke čime se i dalje nastavio zbunjujući pristup normiranja objekta ovog pravnog lijeka.²⁵⁷ Tek se donošenjem novog ZUS-a²⁵⁸ uskladio naziv pravnog lijeka s bitnim obilježjima samog zahtjeva. Novina je i razlog zbog kojeg se zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke može podnijeti, a to je: „zbog osobito teške materijalne ili postupovne povrede zakona koja dovodi u pitanje jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni“²⁵⁹. Kao što je bilo propisano i starim ZUS-om, DORH podnosi zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti²⁶⁰ dok je novim ZUS-om uvedena dužnost DORH-a da o odluci koju donese obavijesti stranku što je prije moguće, a najkasnije 90 dana od kad je stranka podnijela prijedlog.²⁶¹ Isto tako, ZUS u članku 140. stavku

²⁵⁰ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 6. epizoda (izvanredni pravni lijekovi), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-6-epizoda-izvanredni-pravni-lijekovi-59980>, 29. srpnja 2024.

²⁵¹ Zakon o upravnim sporovima, NN 20/10

²⁵² Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 143/12.

²⁵³ Šikić, Marko, Primjena zahtjeva za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude, u: Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 54 No.1, 2017., str. 179-201

²⁵⁴ Ibid.

²⁵⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 152/14.

²⁵⁶ Šikić, Marko, Primjena zahtjeva za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude, u: Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 54 No.1, 2017., str. 179-201

²⁵⁷ Ibid.

²⁵⁸ Zakon o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 36/24.

²⁵⁹ Čl. 139. ZUS

²⁶⁰ Čl. 140. i 141. ZUS

²⁶¹ Čl. 140. st. 4. ZUS

5. propisuje dužnost DORH-a da, kada ne postoje uvjeti za podnošenje zahtjeva za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke, obavijest koju dostavlja stranci obrazloži. Što sve prijedlog stranke treba sadržavati propisano je člankom 140. stavcima 2. i 3. ZUS-a. Zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke podnosi se Vrhovnom sudu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) u roku od šest mjeseci od kad je presuda odnosno rješenje dostavljeno stranci te je to jedini institut upravnog sudovanja o kojem odluku donosi Vrhovni sud.²⁶² Zakonodavac je ZUS-om nastojao ovaj institut učiniti dostupnijim za stranke pa je tako u članku 141. stavcima 2. i 3. dana mogućnost protivnoj stranci da **sama izravno** podnese zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke ukoliko je DORH bio stranka upravnog spora ili je zastupao tuženika u sporu te ako DORH o svojoj odluci ne obavijesti stranku ili u povodu prijedloga ne dostavi negativnu obrazloženu obavijest. ZUS dodatno uvodi uvjete za protivne stranke koje u prethodno navedenim situacijama podnose zahtjev Vrhovnom sudu, a to je: „ako imaju završen sveučilišni diplomski studij prava odnosno integrirani prijediplomski i diplomski sveučilišni studij prava i položen pravosudni ispit odnosno za njih može zahtjev podnijeti kao opunomoćenik osoba koja ih je prema odredbama ovoga ili kojega drugog zakona ovlaštena zastupati u tom svojstvu ako ima završen sveučilišni diplomski studij prava odnosno integrirani prijediplomski i diplomski sveučilišni studij prava i položen pravosudni ispit.“²⁶³ Zahtjev koji se podnosi Vrhovnom sudu sadrži sve ono što sadrži i prijedlog koji stranka podnosi DORH-u te u njemu nije dopušteno iznositi nove činjenice osim u slučaju osobito teških materijalnih i postupovnih povreda ZUS-a.²⁶⁴ Vrhovni sud donosi odluku o zahtjevu za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke u vijeću od pet sudaca, a ZUS-om je uvedena i mogućnost donošenja odluke u proširenom vijeću koje čini trinaest sudaca i to ako peteročlano vijeće „ocijeni da bi svojom odlukom odstupilo od ustaljene prakse ili odluke proširenog vijeća Vrhovnog suda Republike Hrvatske ili da praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske u vezi s pravim pitanjem o kojem odlučuje nije jedinstvena“.²⁶⁵ Zahtjev podnesen od neovlaštene osobe kao i nepravodoban zahtjev i zahtjev koji ne sadrži propisane podatke Vrhovni sud odbacit će rješenjem, a ukoliko ga ne odbaci dostavit će ga protivnoj stranci koja može podnijeti odgovor u roku od 30 dana.²⁶⁶ Javnopravno tijelo u svojstvu tuženika i sud protiv čije je presude ili rješenja podnesen zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne odluke imaju

²⁶² Čl. 141. st. 1. ZUS

²⁶³ Čl. 141. st. 6. ZUS

²⁶⁴ Čl. 141. st. 5. i 7. ZUS

²⁶⁵ Čl. 142. ZUS

²⁶⁶ Čl. 143. st. 1. i 2. ZUS

dužnost na zahtjev Vrhovnog suda dostaviti sve spise vezane uz predmet.²⁶⁷ Vrhovni sud odluku donosi na sjednici koja nije otvorena za javnost, a odluku koja se pobija ispituje u onom dijelu u kojem je zahtjevom osporavana i unutar granica razloga koji su navedeni u zahtjevu.²⁶⁸ Još jedna novina uvedena ZUS-om je izričito odbijanje zahtjev koji je neosnovan.²⁶⁹ Ako utvrdi osobito tešku povredu zakona kojom se u pitanje dovodi jedinstvena primjena prava i ravnopravnost svih u primjeni prava, Vrhovni će sud presudom usvojiti zahtjev i odluku koja se osporava ukinuti te vratiti predmet na ponovni postupak ili je preinačiti.²⁷⁰

5. TROŠKOVI UPRAVNOG SPORA

Institut troškova upravnog spora bio je starim ZUS-om vrlo nestabilno reguliran.²⁷¹ Stari ZUS sadržavao je samo jedan članak u kojem su bile pobrojane osnove u vezi troškova upravnog spora, a novosti koje donosi ZUS prvenstveno se odnose na cjelovitije i potpunije uređenje tog instituta. Temeljni se pristup uređenju troškova nije promijenio, troškove i dalje čine opravdani izdaci koji su učinjeni u tijeku ili u povodu spora kao i nagrade za odvjetnički rad i rad drugih zakonom propisanih osoba.²⁷² Vrijednost predmeta upravnog spora i dalje se smatra neprocjenjivom, a novost je propisivanje zateznih kamata koje se također smatraju troškovima upravnog spora ukoliko ih stranka zatraži.²⁷³ Smisao odredbe kojom se vrijednost predmeta spora smatra neprocjenjivom je da se ograniči iznos troškova spora koji stranka koja izgubi spor mora nadoknaditi stranci koja uspije u sporu. Tom se odredbom ne želi zadirati u odnos odvjetnika i stranke u upravnom sporu, već isključivo urediti iznos naknade troškova spora koji se nadoknađuje na teret protustranke.²⁷⁴ Troškove koje stranka prouzroči svojom radnjom snosit će sama ukoliko zakonom nije propisano drugačije, a troškovi koji proizađu poduzimanjem radnji po službenoj dužnosti suda podmirit će se sredstvima suda.²⁷⁵ Novina je i članak u kojem su posebno uređeni troškovi za izvođenje dokaza. Stranka koja predloži

²⁶⁷ Čl. 143. st. 3. ZUS

²⁶⁸ Čl. 143. st. 4. ZUS

²⁶⁹ Čl. 143. st. 5. ZUS

²⁷⁰ Čl. 143. st. 6. ZUS

²⁷¹ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 7. epizoda (troškovi upravnog spora), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-7-epizoda-troskovi-upravnog-spora-60056>, 5. kolovoz 2024.

²⁷² Čl. 144. st. 1. i 2. ZUS

²⁷³ Čl. 144. st. 3. i 4. ZUS

²⁷⁴ Što donosi nova (treća) varijanta uređenja troškova upravnog spora?, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/sto-donosi-nova-treca-varijanta-ure%C4%91enja-troskova-upravnog-spora-29798>, 6. rujna 2024.

²⁷⁵ Čl. 145. st. 1. i 2. ZUS

izvođenje dokaza ima dužnost položiti iznos koji je potreban za podmirivanje troškova koji nastaju izvođenjem dokaza, a kada obje stranke predlože izvođenje dokaza, sud može odrediti za iznos polože obje ili samo jedna stranka.²⁷⁶ Ako iznos za izvođenje dokaza ne bude položen u roku sud će od izvođenja dokaza odustati te će, s obzirom na okolnosti, cijeliti važnost što stranka nije u roku položila potreban iznos.²⁷⁷ U situaciji kada bi sud izveo dokaze iako stranka nije položila predujam potreban za izvođenje, sud će rješenjem naložiti plaćanje stranci i propisati rok od osam dana od primitka rješenja.²⁷⁸ Kriterij snošenja troškova spora propisan je u članku 147. ZUS-a, a načelo uspjeha u upravnom sporu ostalo je glavno pravilo za odlučivanje koja će stranka snositi troškove spora. Ako stranka izgubi spor, snosit će sve troškove (ukoliko nije drukčije propisano zakonom), a ako u sporu djelomično uspije, sud može odrediti da svaka stranka snosi troškove koje je prouzročila ili troškove raspodijeliti ovisno o uspjehu pojedine stranke u sporu.²⁷⁹ Isto tako, sud može narediti stranci da nadoknadi sve troškove protivne stranke, ali samo ako je neuspjeh protivne stranke u sporu neznatan te zbog tog neuspjeha nisu nastali dodatni troškovi.²⁸⁰ Stranka će u svakom slučaju morati nadoknaditi troškove protivnoj stranci kada ih uzrokuje vlastitim krivnjom ili slučajem te ukoliko povuče tužbu, žalbu ili neki drugi prijedlog koji prouzroči troškove ostalim strankama u sporu.²⁸¹ Ako upravni spor bude obustavljen nakon postupanja tuženika po tužbenom zahtjevu, tužitelj može zatražiti naknadu troškova, a kada obveznik izvršenja izvrši presudu nakon što istekne rok za njezino izvršenje i nakon primitka zahtjeva za izvršenje, predlagatelj izvršenja može tražiti naknadu troškova koji su nastali zahtjevom za izvršenje.²⁸² Ako stranka na bilo koji način zlouporabi prava iz spora, ne može tražiti naknadu troškova.²⁸³ Sud će o naknadi troškova odlučiti ako stranka podnese zahtjev u kojem je točno navedeno za koje troškove traži naknadu i ako ga podnese do zaključenja rasprave odnosno 15 dana od kada joj je dostavljena odluka koja je donesena bez provođenja rasprave.²⁸⁴ Kao što je bilo propisano i starim ZUS-om, sud odluku o troškovima može donijeti s odlukom o glavnoj stvari ili može donijeti posebno rješenje u roku od 15 dana od kada je objavljena presuda.²⁸⁵ Protiv odluke o troškovima žalba je dopuštena te ima odgodni učinak.²⁸⁶ Novina u području troškova upravnog spora je i članak 149. ZUS-a kojim je

²⁷⁶ Čl. 146. st. 1. i 2. ZUS

²⁷⁷ Čl. 146. st. 3. ZUS

²⁷⁸ Čl. 146. st. 4. ZUS

²⁷⁹ Čl. 147. st. 1. i 2. ZUS

²⁸⁰ Čl. 147. st. 3. ZUS

²⁸¹ Čl. 147. st. 4. i 5. ZUS

²⁸² Čl. 147. st. 6. i 7. ZUS

²⁸³ Čl. 147. st. 8. ZUS

²⁸⁴ Čl. 148. st. 1., 2. i 3. ZUS

²⁸⁵ Čl. 148. st. 4. ZUS

²⁸⁶ Čl. 148. st. 5. i 6. ZUS

propisano da stranka može ostvariti pravo oslobođenja od plaćanja troškova upravnog postupka kao i pravo stručne pravne pomoći pod uvjetima koji su propisani za besplatnu pravnu pomoć.

6. IZVRŠENJE SUDSKIH ODLUKA

Glavne promjene u području izvršenja sudskih odluka odnose se na preciznije i opširnije uređenje nego što je to bilo u starom ZUS-u te na ukidanje podredne primjene Zakona o općem upravnom postupku²⁸⁷ i drugih zakona osim ZUS-a.²⁸⁸ Definicije izvršnosti presude i rješenja ostale su iste u odnosu na stari ZUS kao i odredbe koje se odnose na dužnost izvršenja presude, odredbe o vezanosti izrekom presude i odredbe o pravnim shvaćanjima i primjedbama suda.²⁸⁹ Novost je preciznija formulacija razloga podnošenja zahtjeva za izvršenje presude koja glasi: „Ako tuženik odnosno tijelo nadležno za izvršenje u izvršenju presude ne donese novu odluku u roku koji je određen presudom ili donese odluku koja je protivna izreci presude, pravnom shvaćanju ili primjedbama suda, tužitelj može sudu koji je donio presudu podnijeti zahtjev za izvršenje presude.“²⁹⁰ Dodan je i stavak 2. u članku 152. ZUS-a koji glasi: „Zahtjev za izvršenje presude sud dostavlja tuženiku odnosno tijelu nadležnom za izvršenje, koje mora u roku od 15 dana dostaviti odgovor na zahtjev za izvršenje. U odgovoru se mora očitovati je li presuda izvršena i o tome dostaviti dokaz, a ako presuda nije izvršena, mora obrazložiti razloge.“ Ako nova odluka ne bi bila donesena u propisanom roku zbog opravdanih razloga, sud će u skladu s okolnostima slučaja odrediti novi rok za izvršenje presude.²⁹¹ Odredbe o prisilnom izvršenju nisu se mijenjale te će sud, kada ne postoje opravdani razlozi za ne donošenja nove odluke u roku koji je propisan, kazniti čelnika javnopravnog tijela.²⁹² Novine koje propisuje ZUS su i strože novčane kazne koje se smatraju prihodom državnog proračuna kao i preciznije uređenje postupka izvršenja novčanih kazni i dužnost dostave dokaza o njihovoj uplati.²⁹³ ZUS-om je propisano i sudjelovanje Financijske agencije i Porezne uprave u postupcima izvršenja novčanih kazni kao i mogućnost zahtijevanja isplate iznosa koji je neosnovano naplaćen u

²⁸⁷ Zakon o općem upravnom postupku, Narodne novine, br. 47/09, 110/21

²⁸⁸ Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 8. epizoda (izvršenje sudskih odluka), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-8-epizoda-izvršenje-sudskih-odluka-60154>, 6. kolovoz 2024.

²⁸⁹ Čl. 150. i 151. ZUS

²⁹⁰ Čl. 152. st. 1. ZUS

²⁹¹ Čl. 153. ZUS

²⁹² Čl. 154. st. 1. ZUS

²⁹³ Čl. 154. st. 2. i 3. ZUS

slučajevima poništenja ili preinake rješenja kojim se izriče novčana kazna.²⁹⁴ Važna novina propisana je u članku 155. ZUS-a, a odnosi se na situaciju kada tuženik ili tijelo koje je nadležno za izvršenje donese novu odluku koja se protivi izreci presude ili pravnom shvaćaju odnosno primjedbama suda. Tada će sud bez rasprave presudom poništiti novu odluku tuženika ili tijela koje je nadležno za izvršenje te mu naložiti izvršenje presude u određenom roku, a uz to će i čelniku javnopravnog tijela izreći novčanu kaznu.²⁹⁵ Nadalje, članak 156. ZUS-a sistematizira odluke suda u povodu zahtjeva za izvršenjem presude. Sud može: odbaciti zahtjev ako je podnesen od neovlaštene osobe ili prije nego istekne rok za izvršenje presude, odbiti zahtjev u slučaju da se odnosi na tijelo koje nije obveznik za izvršenje presude ili je zahtjev neosnovan te obustaviti postupak izvršenja kada predlagatelj odustane od zahtjeva ili je presuda izvršena prije nego je donesena odluka o zahtjevu te ako tijekom postupka izvršenja presuda bude stavljena izvan snage.²⁹⁶ Članak 157. ZUS-a propisuje pravila izvršenja rješenja u upravnom sporu koja su ostala ista u odnosu na stari ZUS uz dodatak stavka 3. koji se odnosi na izvršenje novčanih obveza.

7. OCJENA ZAKONITOSTI OPĆIH AKATA

Važna novina u području ocjene zakonitosti općih akata odnosi se na ukidanja pojedinačne odluke javnopravnog tijela kao preduvjet za pokretanje postupka ocjene zakonitosti općeg akta.²⁹⁷ Postupak pokreće VUS na zahtjev fizičke ili pravne osobe odnosno skupine osoba koje su povezane zajedničkim interesom i smatraju da im je pojedinim općim aktom povrijeđeno pravo ili pravni interes.²⁹⁸ Stari je ZUS propisivao kako se postupak ocjene zakonitosti općih akata može pokrenuti po službenoj dužnosti VUS-a kao i temeljem obavijesti građana, pučkog pravobranitelja i po zahtjevu suda. ZUS umjesto riječi „građani“ uvodi „fizičke i pravne osobe“ te uz mogućnost predlaganja od strane pučkog pravobranitelja uvodi i posebnog pravobranitelja

²⁹⁴ Čl. 154. st. 4., 5. i 6. ZUS

²⁹⁵ Čl. 155. st. 1. i 2. ZUS

²⁹⁶ Čl. 156. ZUS

²⁹⁷ Britvić Vetma, Ofak, Staničić, Što donosi Nacrt prijedloga Zakona o upravnim sporovima? // Informatior (Zagreb), 2023 (2023), 6813; 13-18.

²⁹⁸ Čl. 158. st. 1. ZUS

kao jednog od predlagatelja za pokretanje postupka ocjene zakonitosti općih akata.²⁹⁹ Novina je i uvođenje članka 159. kojim ZUS propisuje mogućnost nadležnog suda da, ako u konkretnom slučaju utvrdi kako pojedini opći akt nije suglasan sa zakonom, taj zakon može primijeniti, ali istovremeno je obavezan podnijeti VUS-u zahtjev za ocjenu zakonitosti tog općeg akta. Ukoliko bi VUS utvrdio kako nepravilnost ne postoji, a sud je prethodno odbio primijeniti opći akt, stranka kojoj je time povrijeđeno pravo ili pravni interes ima pravo tražiti izmjenu pravomoćne odluke u roku od tri mjeseca od kada joj je odluka dostavljena.³⁰⁰ Što sve zahtjev treba sadržavati da bi se po njemu moglo postupiti nije se promijenilo te je propisano u članku 160. ZUS-a kao i razlozi zbog kojih će VUS rješenjem odbaciti zahtjev za ocjenu zakonitosti općih akata koji su pobrojani u članku 161. ZUS-a. VUS će odluku o zakonitosti općeg akta donijeti na javnoj sjednici, a iznimno može održati i savjetodavnu raspravu ako to zahtjeva pojedini slučaj.³⁰¹ Kada utvrdi da opći akt nije suglasan sa zakonom ili statutom pojedinog javnopravnog tijela, VUS će ukinuti opći akt presudom koja se objavljuje u Narodnim novinama.³⁰² Novina je i uvođenje mogućnosti ocjenjivanja zakonitosti općeg akta koji je prestao važiti.³⁰³ Odredbe koje uređuju mogućnost podnošenja zahtjeva za izmjenu pojedinačne odluke radi ukidanja nezakonitog općeg akta kao i razlozi obustave postupka ostali su isti.³⁰⁴

8. POSEBAN NAČIN RJEŠAVANJA UPRAVNIH SPOROVA

Sudsku nagodbu, koju stranke mogu sklopiti za vrijeme trajanja spora, ZUS propisuje kao poseban način rješavanja upravnog spora.³⁰⁵ Kao i do sada, stranke mogu sklopiti nagodbu samo o zahtjevima kojima mogu raspolagati, a sud je dužan napomenuti strankama kako imaju mogućnost sklapanja nagodbe te im u tome i pomoći.³⁰⁶ Kada se nagodba odnosi na cjelokupni tužbeni zahtjev, spor će rješenjem biti obustavljen, a kada se odnosi na njegov dio, nagodba će biti uključena u izreku presude.³⁰⁷ Jedina novina u ovom području ZUS-a odnosi se na nemogućnost podnošenja žalbe na izreku presude koju čini sadržaj nagodbe.³⁰⁸

²⁹⁹ Čl. 158. st. 2. ZUS

³⁰⁰ Čl. 159. st. 3. ZUS

³⁰¹ Čl. 162. st. 1. i 2. ZUS

³⁰² Čl. 162. st. 3. i 4. ZUS

³⁰³ Čl. 163. ZUS

³⁰⁴ Čl. 164. i 165. ZUS

³⁰⁵ Čl. 166. st. 1. ZUS

³⁰⁶ Čl. 166. st. 2. i 3. ZUS

³⁰⁷ Čl. 166. st. 4. ZUS

³⁰⁸ Čl. 166. st. 5. ZUS

9. POSEBNI DIO O NOVČANIM KAZNAMA

Posljednja novina koju ZUS donosi propisivanje je posebnog dijela o novčanim kaznama. Člankom 167. stavcima 1. i 2. ZUS-a propisane su kazne za osobe koje ne postupe na način koji propisuje ZUS odnosno kazne za osobu koja na bilo koji način zlouporabi prava iz upravnog spora. Ako osoba koja je dužna platiti kaznu to ne učini, nadležni sud će na rješenja o kazni staviti potvrdu ovršnosti te rješenje dostaviti Financijskoj agenciji kako bi se provela ovrha nad dužnikom.³⁰⁹ Kazna se uplaćuje na račun državnog proračuna, a osoba kojoj je kazna izrečena ima pravo žalbe na rješenje o novčanoj kazni.³¹⁰ Isto tako, ZUS propisuje mogućnost da sud po službenoj dužnosti pribavi podatke o osobnom identifikacijskom broju od Porezne uprave ukoliko sam tim podacima ne raspolaže.³¹¹ Porezna uprava dužna je dostaviti tražene podatke u roku od osam dana od primitka zahtjeva koji mora sadržavati ime, prezime te datum rođenja ili broj osobne iskaznice odnosno naziv i matični broj pravne osobe za koju se traži osobni identifikacijski broj.³¹²

³⁰⁹ Čl. 167. st. 4. ZUS

³¹⁰ Čl. 167. st. 7. i 8. ZUS

³¹¹ Čl. 168. st. 1. ZUS

³¹² Čl. 168. st. 2. ZUS

10. ZAKLJUČAK

Upravni su sporovi jedan od najvažnijih oblika kontrole nad radom javne uprave i važan mehanizam zaštite prava građana te je stoga potrebno zakonsko uređenje koje će na primjeren način omogućiti građanima da zaštite svoja prava. Stupanjem na snagu Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine, broj 36/24) koji je predmet ovoga rada uvedene su brojne novine u institut upravnog spora. Iako promjene koje je donio ZUS nisu utjecale na temelje uređenja upravnog spora, zakonodavac je na potpuniji i precizniji način uredio i dopunio pojedine odredbe.

Već pri prvom pogledu na ZUS-a vidljivo je kako je opsežniji u odnosu na stari ZUS. Glavna novina odnosi se na broj članaka ZUS-a pa se tako od protekla 92 članka koja je sadržavao stari ZUS broj popeo na 172. Tome je ponajviše pridonijelo ukidanje podredne primjene pojedinih odredbi Zakona o općem upravnom postupku i Zakona o parničnom postupku te njihovo uređenje u samom ZUS-u. Također, mnoge su odredbe u starom ZUS-u bile nedostatne pa se ZUS-om pristupilo njihovom dopunjavanju i dorađivanju. Pristupilo se i standardizaciji upravnog spora kao i ubrzanju cijelog procesa kako bi se strankama osigurao osjećaj izvjesnosti.³¹³ U žalbenom postupku također je osigurana bolja pravna zaštita za stranke.³¹⁴ Jedna od važnijih promjena je i uvođenje mogućnosti za obnovu spora koji je okončan rješenjem i uvođenje novih razloga za obnovu spora. Dopunjene su i detaljnije propisane odredbe kojima se uređuju troškovi upravnog spora, izvršenje sudskih odluka te ocjena zakonitosti općih akata.

ZUS je u trenutku pisanja ovog rada u primjeni tek mjesec dana pa stoga nije moguće donijeti zaključke o efikasnosti njegove primjene u praksi. Smatram da su razlozi i ciljevi donošenja novog ZUS-a, koji su obrazloženi u Konačnom prijedlogu ZUS-a³¹⁵, dobar preduvjet za napredak cjelokupnog sustava upravnog sudovanja, ali će za vidljive pomake u praksi, koji i jesu konačni cilj donošenja ZUS-a, biti će potrebno pričekati još neko vrijeme.

³¹³ Nove zakonske izmjene u cilju povećanja učinkovitosti pravosuđa i ubrzanja sudskih postupka, <https://mpudt.gov.hr/vijesti/nove-zakonske-izmjene-u-cilju-povecanja-ucinkovitosti-pravosudja-i-ubrzanja-sudskih-postupka/27899>, 16. kolovoz 2024.

³¹⁴ Izvješće Odbora za pravosuđe o Konačnom prijedlogu zakona o upravnim sporovima, drugo čitanje, P.Z. br. 623, <https://www.sabor.hr/hr/radna-tijela/odbori-i-povjerenstva/izvjesce-odbora-za-pravosude-o-konacnom-prijedlogu-zakona-o-148>, 17. kolovoz 2024.

³¹⁵ Konačni prijedlog Zakona o upravnim sporovima, drugo čitanje, P.Z.br. 623, dostupno na: <https://www.sabor.hr/hr/konacni-prijedlog-zakona-o-upravnim-sporovima-drugo-citanje-pz-br-623-predlagateljica-vlada>, 17. kolovoz 2024.

LITERATURA

Knjige i članci:

Britvić Vetma, Ofak, Staničić, Što donosi Nacrt prijedloga Zakona o upravnim sporovima? // Informator (Zagreb), 2023 (2023), 6813; 13-18.

Đerđa, D., Šikić, M., Komentar Zakona o upravnim sporovima, Novi informator, Zagreb, 2012.

Roštaš-Beroš, L., Dileme u primjeni novog Zakona o upravnim sporovima, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 50, 2/2013.

Staničić, F., Britvić Vetma, B., Horvat, B., Komentar Zakona o upravnim sporovima, Narodne novine, Zagreb, 2017.

Staničić, Frane, Vještačenje u upravnom sporu- je li ga i kada sud dužan provesti?, u: Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, Vol.14 No. 1-2, 2020., str. 7-20

Šikić, Marko, Primjena zahtjeva za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude, u: Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 54 No.1, 2017., str. 179-201

Normativni akti:

Konačni prijedlog Zakona o upravnim sporovima, drugo čitanje, P.Z.br. 623, dostupno na: <https://www.sabor.hr/hr/konacni-prijedlog-zakona-o-upravnim-sporovima-drugo-citanje-pz-br-623-predlagateljica-vlada>

Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 05/14.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 143/12.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 152/14.

Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 29/17.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 110/21.

Zakon o općem upravnom postupku, Narodne novine, br. 47/09, 110/21

Zakon o parničnom postupku, Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22 i 155/23.

Zakon o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 20/10.

Zakon o upravnim sporovima, Narodne novine, br. 36/24.

Zakon o sudovima, Narodne novine, br. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22 i 16/23, 155/23.

Zakon o životnom partnerstvu osoba istog spola, Narodne novine, br. 92/14, 98/19.

Mrežni izvori:

Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 1. epizoda (uvodne napomene, sastav suda i izdvojena mišljenja, izuzeće), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-1-epizoda-uvodne-napomene-sastav-suda-i-izdvojena-misljenja-izuzece-59387>

Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 2. epizoda (preventivne mjere, tužbeni zahtjev), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-2-epizoda-preventivne-mjere-tuzbeni-zahtjev-59475>

Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 3. epizoda (dokazivanje u upravnome sporu), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-3-epizoda-dokazivanje-u-upravnome-sporu-59595>

Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 4. epizoda (rasprava i rješavanje spora bez rasprave; radnje u sporu), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-4-epizoda-rasprava-i-rjesavanje-spورا-bez-rasprave-radnje-u-sporu-59673>

Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 5. epizoda (sudske odluke – presuda i rješenje; sudska nagodba; žalba), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-5-epizoda-sudske-odluke-presuda-i-rjesenje-sudska-nagodba-zalba-59906-59906>

Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 6. epizoda (izvanredni pravni lijekovi), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-6-epizoda-izvanredni-pravni-lijekovi-59980>

Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 7. epizoda (troškovi upravnog spora), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-7-epizoda-troskovi-upravnog-spora-60056>

Glavne promjene koje donosi novi Zakon o upravnim sporovima – 8. epizoda (izvršenje sudskih odluka), <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/glavne-promjene-koje-donosi-novi-zakon-o-upravnim-sporovima-8-epizoda-izvršenje-sudskih-odluaka-60154>

Izvešće Odbora za pravosuđe o Konačnom prijedlogu zakona o upravnim sporovima, drugo čitanje, P.Z. br. 623, <https://www.sabor.hr/hr/radna-tijela/odbori-i-povjerenstva/izvjesce-odbora-za-pravosude-o-konacnom-prijedlogu-zakona-o-148>

Nove zakonske izmjene u cilju povećanja učinkovitosti pravosuđa i ubrzanja sudskih postupka, <https://mpu.gov.hr/vijesti/nove-zakonske-izmjene-u-cilju-povecanja-ucinkovitosti-pravosudja-i-ubrzanja-sudskih-postupka/27899>

Što donosi nova (treća) varijanta uređenja troškova upravnog spora?, <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/sto-donosi-nova-treca-varijanta-ure%C4%91enja-troskova-upravnog-spora-29798>